

II. ÉVFOLYAM

5. SZÁM

ROMA LAP

1994. MÁJUS

ÁRA: 9,50 Ft

HOSSZÚ ÚT

LD

„LUNGO DROM”

OSTAFORDULT

VAL

**Új Néplap,
Hajnal József főszerkesztő úr
Szolnok**

Tisztelt Főszerkesztő Úr!

Levelem megírása előtt sokat tűnődtem azon, hogy amit most írok Önnek, vajon mennyiben fogja megakadályozni a továbbiakban azokat a már-már előítéletesnek feltételezhető írásokat, amelyek szinte minden cigány származású bűnelkövető esetében pejoratív kicsengéssel jelölik meg.

Bár bízva az Új Néplappal kialakult jó kapcsolatunkban és az Ön személyében, mégis úgy döntöttem, észrevételemet az alábbi formában teszem meg:

Megbékélés vagy címkézés

Nyílt levél

Még csak azt sem lehet mondani, hogy véletlenszerűen szaporodnának a címkézéssel összefüggő jelenségek. Az újságolvasó is megdöbbenhet azon, ha olyan cikk kerül a kezébe, mely egyértelműen utal a bűnelkövető vélt vagy valódi származására. Holott maga a hír vagy a beszámoló magára a bűnelkövetésre (garázdaság, lopás, gyilkosság) illetve annak személyére vonatkozhat, nem pedig arra, hogy az elkövetőnek

milyen a bőrszíne vagy anyanyelve. Az utóbbi gyakorlattal azért sem lehet azonosulni, mert e logika alapján bármely kisebbséghez tartozók esetében fel kellene tüntetni a nemzetiségi jelzőt. Csak-hogy ez a gyűlölködés felerősödéséhez vezetne: a társadalomban amúgy is meglévő kisebbség-többség ellentétek felerősödéséhez. Erre pedig – ha valóban fontosak a polgári demokrácia értékei – senkinek sincs szüksége. Mint ahogyan a jogállamiság intézményrendszerével is merőben ellentétes ez a szemléletmód. Mert megbélyegző, s indokolatlanul szít ellentéteket. Mindenkinek a saját nevének kell vállalnia a felelősséget. Nem azért, mert román, szerb, cigány vagy éppen más országból áttelepült vendégmunkás.

A megbékéléshez nem szölamokra van szükség, hanem az emberi együttélés mindennapi gyakorlatában testet öltő cselekvésekre és tettekre, és ez mindannyiunk felelőssége. Azaz olyan példákra, melyek még véletlenül sem keltik azt az érzetet, hogy a kisebbség mindegyik tagja garázda és gyilkos. S ha a „Lungo Drom” hangot ad annak a meggyőződésének, hogy a sajtó – akár egy napi cikk, híradás keretében – sem lehet hangadója az igaztalan megbélyegzéseknek, abból a meggyőződésből teszi, hogy a személyiségi jogok védelme és tisztelete minden állampolgárra kiterjed, és nem azért, hogy a bűnelkövetőt védelmezze (a bűnösnek bűnhődnie kell!). Bőrszínre, vallásra, nemzetiségi hovatartozásra való tekintet nélkül. Mert az előítéletek előítéleteket szülnek, az erőszak pedig erőszakot. Bármennyire fáradtságosnak tűnik is a megbékélés „hosszú útján” való közlekedés, más választás nincs. Legalábbis a polgári demokrácia keretei között. A „Lungo Drom” pedig ezt vállalta, és ezt teszi ma is.

Szolnok, 1994. április 27.

Farkas Flórián elnök

**Nyílt levél
Farkas Flórián úrhoz,
a „Lungo Drom” elnökéhez**

Igen Tisztelt Elnök Úr!

Önnek, és önön keresztül a „Lungo Drom” minden tagjának köszönetet mondok a Karcagi Vesebetegek Egyesülete nevében azért az adományért, amit

„Vesebetegekért” Alapítványunk javára átutaltak.

Önök nem kérdezték, hogy van-e cigány betegünk, hanem kérő szavunkra úgy érezték, hogy a segítségadás honfitársi kötelességük. Őszintén szólva kérdésünkkel nem akartam provokálni Önöket, de előre elkönyveltem, hogy az egészségből nem lesz semmi. Tévedtem! Önök emberségből, segítőkészségből jellestre vizsgáztak!

Mint annyian mások, én is sok előítélettel viseltetem a cigányság iránt, ez talán örökségünk is. Füllentenék, ha azt mondanám, hogy véleményem a cigánysággal kapcsolatban mindenben 180 fokban változáson ment keresztül. Nem! De elgondolkodásra késztet az önök gyors pozitív reagálása, és sok esetben módosult a cigányságról alkotott megítélsem. Megtanítottak rá, hogy egy állam keretein belül, közös hazában, honfitársak vagyunk. Honfitársak, akik nem csak önmagukért, egymásért is felelősek. Ezt a felismerést önöknek köszönhetem.

Tudom, hogy önök is sok gonddal, problémával küzdenek mind anyagi, mind erkölcsi téren. Ezeken túlmenően még az előítéletek ellen is harcolniuk kell.

Egy idő óta – az LD c. folyóiraton keresztül – figyelemmel kísérem azt a heroikus küzdelmet, amit a szervezet a cigányság anyagi és erkölcsi felemelkedéséért végez. Ez valóban „Hosszú Út”. Ehhez a munkához kívánok Önnek, önöknek sok erőt, jó egészséget, s minél több sikert. Kívánom, hogy honfitársaik is megértéssel és segítőkészséggel fogadják törekvéseiket.

Maradok kiváló tisztelőjük:

Vál Tamás

Karcag

Tisztelt Főszerkesztőnő!

A „Lungo Drom” c. újság 1994. áprilisi számában örömmel olvastam, hogy a helyi tagszervezet nevében megköszönték a cigányközi út rendbe tételét.

Úgy érzem, nem jár különösebb köszönet egy település részén végzett munkáért, hiszen nekünk, választott képviselőinknek kötelességünk a község egész lakosságának a problémáját anyagi lehetőségeinkhez mérten megoldani.

Mi itt kis településünkön békében, egyetértésben élünk a cigány, a román lakosokkal. Nincs különbség megítélésükben. Örömről szolgál, hogy ők sem adnak lehetőséget arra, hogy előítélettel legyünk irántuk.

Ismételnem megköszönve a cikket, kívánok a folyóirat szerkesztőinek további sikeres, jó munkát.

Tisztelettel:

**Ferencz Vilmos, polgármester
Dormánd**

**Címlapon és a hátoldalon:
Hargitai Lajos felvétele**

ROMA LAP
Megjelenik havonta
a Nemzeti és Etnikai
Kisebbségi Hivatal
támogatásával

Kiadja:
az „Oktatási és
Továbbképzési
Központ” Alapítvány

5000 Szolnok, Szapáry út 19.
Telefon/telefax: (56) 420-110

Főszerkesztő: **Paksi Éva**
Szerkesztő: **Csillei Béla**
Tervezőszerkesztő: **Pozsa József**
Fotóriporter: **Hargitai Lajos**

Felelős kiadó: **Farkas Flórián**

Nyomdai munkák:
**REPRO STUDIO Nyomdaipari Egyéni
Cég, Verseggy Nyomda Kft.**
Szolnok
ISSN 1216-982X

Koszorúzás a Cigány Áldozatok Emlékművénel

Egy esztendővel ezelőtt, 1993. április 27-én emlékezők sokaságának részvétele mellett került sor Nyíregyházán az Északi temetőben a Cigány Áldozatok Emlékművének felavatására. Dr. Váradi József, a Debrecen - Nyíregyházi Püspökség püspöki helynöke, azóta pápai prelátus áldozta meg és szentelte fel az emlékművet. Görögkatolikus, református, evangélikus papok, tiszteletesek ökumenikus istentisztelettel, imával, bibliai felolvasásokkal rótták le kegyeletüket.

Gervai Tamás, a Debreceni Zsidó Hitközség alelnöke, a külügyminiszter megbízottja megrázó szavakkal idézte a náciizmus borzalmait, s figyelmeztetett a világon itt-ott azóta is fel-fellángoló újnáciizmus veszélyeire.

A cigányoknak nem volt vagyona; szatócs üzlete, kocsmája, malma, földje vagy más ingatlanja, így nem volt mit elvenni, leltárba venni tőlük. Úgy hajtották el őket, mint a bélyegtelen marhákat. De akadnak még emlékezők Szabolcsban, de főleg Szatmárban és túlélők Tiszabecsen és környékén, akik zsigereikben érzik a borzalmakat.

A Nyíregyházán felavatott emlékmű valamennyi hazai cigányáldozatnak állít emléket. Emléket állít a nyírségi vályogvetőnek, a szatmári, a baranyai teknő-készítőnek, a szolnoki muzsikusnak, romungróknak, oláh és beás cigányoknak, valamennyinek, akik Auschwitzben, Birkenauban az E lágerben és a többi vesztőhelyen váltak füstté. A The UNESCO Courier „The Gypsies” című 1984 októberi számából idézem Hász Erzsébet fordítását: „A cigányok kiirtása része volt a náci párt programjának. A cigányok hivatalos diszkriminációja 1899-ig vezethető vissza, amikor a bajor rendőrség létrehozta speciális cigányügyi szolgálatát... 1933, azaz Hitler hatalomra jutása után azo-

kat a cigányokat, akik nem tudták bizonyítani, hogy német nemzetiségűek deportálták, a többieket „aszociális” személyekként internálták.

Tovább romlott a cigányság helyzete az 1937-es dekretum következtében, amely „megrögzött bűnözőknek” nevezte a romákat. És 1938-ban széles körű letartóztatásokra került sor. A buchenwaldi koncentrációs táborban speciális cigány részlegeket hoztak létre. Cigány nevek szerepeltek számos láger, köztük Mauthausen, Gusen, Dautmorgen, Natzweiler és Flossen-

senburg halállistáján. Cigány asszonyok ezrei voltak az SS-orvosok kísérleti nyulai, sterilizálták a cigányokat nehogy megfertőzzék a felsőbbrendű germán fajt.

Ha nehéz felbecsülni, hány cigány élt Magyarországon, azt még inkább, mennyien pusztultak el a sátáni ideológiák áldozataiként, a hitleri gázkamrákban és a sztálini gulagokban. Április 27-én

valamennyiükre emlékezünk.

Ezt követeli az emberi tisztesség, a történelmi igazság, hiszen most a Holocaust 50. évfordulóján nem, vagy alig esik szó a cigány égő áldozatokról, a történészek szerinti tízezrekről.

Tavaly, április 27-én, a Cigány Áldozatok Emlékművének avatásakor megfogadtuk: amíg ember él e tájon, amíg a cigányok lelkiismerete lobog, elzarándokolunk ide, s lerójuk kegyeletünket áldozataink emléke előtt. Erre került sor pontosan április 27-én, amelyet még a kiadás zápor sem tudott „elmosni”. Mintha csak az égiek is tudták volna: a koszorúzás idejére kiderült, és sor kerülhetett a kegyeletes főhajtásra és a koszorúzásra.

Farkas Kálmán

BARÁTOK A „LUNGO DROM”-NÁL

AMERIKAI POLGÁRJOGI AKTIVISTÁK SZOLNOKON

A történelemből jól ismert képek peregnek az emlékező előtt. Utcai széken ülő fehér férfi újságot olvas, előtte színesbőrű cipőpuccoló fiú görnyed, munkáját végezve. Amerika, a hatvanas évek elején. Fajgyűlölet, égő kereszt, csuklyás férfiak. Eltorzult arcú, örvongó tömeg, vérző homlokú, göndör hajú kisfiú. Rendőrök sora, a Nemzeti Gárda feltűzött szuronyú egységei, némán vonuló kisebbségi tüntetők. A járdán, a rendőrkordon mögött megvető arcú bámészkodók. Egy nemzet szállt perbe önmagával. És napjaink valósága. Az Öböl-háború győzteseit a fekete vezérkari főnök fogadja. Színesbőrű újságírók, riporterek faggatják a nemrég kinevezett fekete bírónt. A filmen pedig a fehér testőr beleszeret sötétbőrű védencébe. Megváltozott a világ és megváltozott Amerika is. A két időpont közötti harminc esztendő pedig a kemény harcé, a kitartó és következetes cselekvésé, a türelmes, megértő munkáé.

A többség és a kisebbség közös helyzetfelismerésé, ami azt kereste, ami közös, nem pedig azt, ami elválaszt.

Alfreda Barringer és Rose-Sackey Milligan New Yorkból, a „Közösségfejlesztő és Vezetőképző” társadalmi szervezet munkatársaiként érkeztek Magyarországra. Elsődleges feladatuk a kisebbség és ezen belül is a cigányság helyzetével való ismerkedés, az esélylehetőség felmérése. A két fekete polgárjogi aktivista ennek a programnak a keretében látogatott Szolnokra és ismerkedett a „Lungo Drom” munkájával, feladataival. Találkozásuk Farkas Flóriánnal, látogatás a Cigány Szociális Központ tevékenységével – elmondásuk szerint – jelentősen módosította eddigi véleményüket. Kissné Máthé Ágnes tájékoztatója a Központ munkájáról, a baráti beszélgetés a családsegítőkkal arról győzte meg őket, a valóban tenni akaró szándék képes érvényt szerezni az elképzeléseknek. Farkas Flórián is állta a kérdések, sőt, keresztkérdések záporát, tájékoztatva a vendégeket a szövetség politikai, szociális és érdekvédelmi tevékenységéről, a mindennapi munkáról. Mindez jelentősen hozzájárult a megbeszélések sikeréhez, a további együttműködés megalapozásához. A találkozó végzetével Alfreda Barringer válaszolt lapunk kérdéseire.

– Amerika messze van, nemcsak földrajzilag, de gazdasági, társadalmi tekintetben is. Mi késztet arra két polgárjogi aktivistát, hogy átkeljen az óceánon, meglátogasson egy ilyen kis országot? Miért érdeklődnek az itteni

zö, a kérdés komoly vizsgálatokat érdemel. Ugyanakkor a másik oldalon a segíteni akarás, a tapasztalatok megosztásának igénye áll. Mi egy amerikai szervezetnek, a „Közösségfejlesztő és Vezetőképző” társadalmi csoportnak a munkatársai vagyunk, akik tevékenyen vesznek részt az otthoni problémák megoldásában. Elképzeléseinkről, gyakorlati munkánkról szívesen beszámolunk a magyarországi kisebbségek munkatársaival, kölcsönösen tanulva egymástól. Így jutottunk el a Lungo Drom szervezethez is, melyről úgy tudtuk, jelentős helyet foglal el a cigányság önszerveződési folyamatában. Tekintélye, cselekedeteinek súlya van, a cigányok bíznak benne. Az eddigi tapasztalataink még jobban meggyőztek ennek az állításnak az igazáról.

– Mit tapasztalt szolnoki látogatása

„Elképzeléseinkről, gyakorlati munkánkról szívesen beszámolunk a magyarországi kisebbségek munkatársaival...”

kisebbség, a cigányság problémái iránt?

– Egy ilyen látogatásnak mindig közös célja van. Először is, élve a magyarországi meghívással, kíváncsiak voltunk arra, miként él ebben a kelet-európai országban a cigány kisebbség. Milyen lehetőségeik adódnak a munkához, a tanuláshoz, kultúrájuk megőrzéséhez, magához az élethez. Miután a kisebbség-többség problémája sok országra jellem-

ző, a kérdés komoly vizsgálatokat érdemel. Ugyanakkor a másik oldalon a segíteni akarás, a tapasztalatok megosztásának igénye áll. Mi egy amerikai szervezetnek, a „Közösségfejlesztő és Vezetőképző” társadalmi csoportnak a munkatársai vagyunk, akik tevékenyen vesznek részt az otthoni problémák megoldásában. Elképzeléseinkről, gyakorlati munkánkról szívesen beszámolunk a magyarországi kisebbségek munkatársaival, kölcsönösen tanulva egymástól. Így jutottunk el a Lungo Drom szervezethez is, melyről úgy tudtuk, jelentős helyet foglal el a cigányság önszerveződési folyamatában. Tekintélye, cselekedeteinek súlya van, a cigányok bíznak benne. Az eddigi tapasztalataink még jobban meggyőztek ennek az állításnak az igazáról.

– Több helyen is jártunk, számos roma szervezettel megismerkedtünk. Mégis meglepő volt, amit itt tapasztaltunk. Farkas Flórián nem a gondok és problémák felsorolására helyezte a hangsúlyt, hanem a megoldás lehetőségeit kereste. Elmondta, mi az a néhány terület, melynél

gondok, fennakadások vannak. Legfontosabbnak a munkanélküliség kezelését, a létminimum alatt élő családok segítését, a fiatalok továbbtanulását említette. Ugyanakkor tényekkel, adatokkal, cselekvési programok bemutatásával bizonyította szervezete átfogó tevékenységét. Beszámolt a házi betegápoló képzésről, a családsegítő munkáról, a közhasznú foglalkoztatásról és a különféle oktatási programokról. Külön kiemelte az esetekkel való foglalkozást, valamint az átképző tanfolyamok hatékonyságát. Mondhatnám, ez az első olyan hely, ahol nem csak panaszt hallunk. Számomra is úgy tűnik, egy tenniakaró csapat képes is cselekedni, ha megvan a kellő elszántság és akarat.

– Mennyire általános ez a helyzet? Léteznek-e hasonló gondok az Egyesült Államokban is? Vagy ez egy sajátos magyarországi jellemző?

– Meglepő volt látni, hogy a Cigány Szociális Központ munkatársai hasonló problémákkal kényszerülnek szembenézni, mint nálunk. Munkanélküliség, elszegényedés, alkoholizmus, családok széthullása. És egyben öröm volt látni, a megoldási módok hasonlítanak az általunk jónak, használhatónak ítélt formákra. Ez ugyanis nemcsak Kelet-Európára jellemző, megtalálható szinte a világban. A nagy és gazdag Egyesült Államok

A „gyönyörű testvérek”

ugyanúgy szembenéz ezekkel a gondokkal és szintén társadalmi összefogás szükséges a megoldáshoz. Ezért tetszik ennek a szervezetenek a munkája, mely arra alapozódik, miként segíthetnek a cigányok saját maguk, önnön sorsuk jobbításán. A lényeg ugyanis itt van elrejtve. Egy kisebbségnek meg kell találnia azokat az utakat, módokat, ahogy magát kiemelheti a hátrányos helyzetből. Felkutatnia azokat a vezetőket, akik képesek előre vinni az ügyet. És szót kell érteniük a többség azon tagjaival, kik készek az együttműködésre. Ezen áll a dolog.

– Milyen tapasztalatokat adott át az ittenieknek? Talált-e olyan módszereket, cselekedeteket, amiket szívesen átvesz, hazavisz? Vannak-e eredménytelítő lépések?

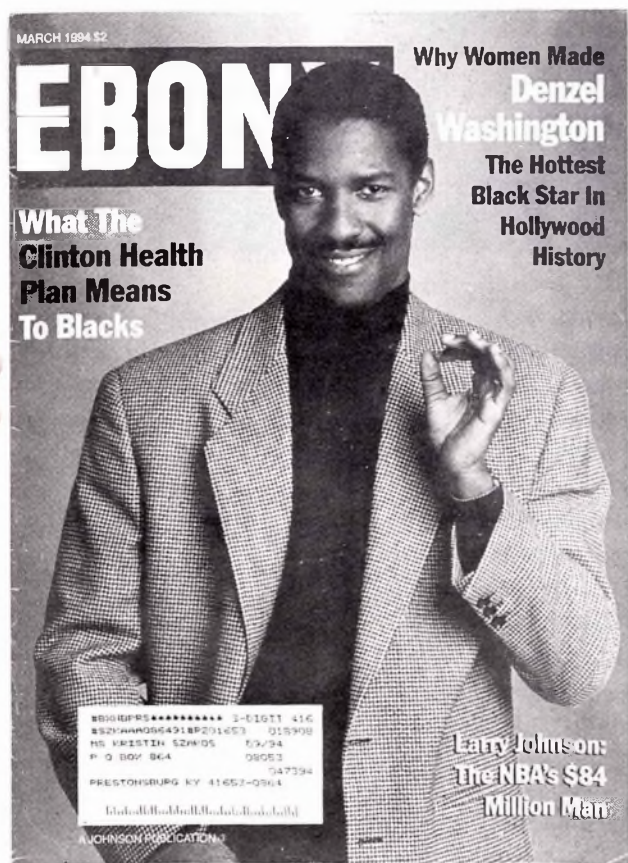
– Számos példát tudnék mondani, amely komoly mértékben módosította, jobbította eredeti elképzeléseimet, de egyet kiemelnék. Az LD folyóiratot, bárhol is jártunk, mindenütt ismerték. Bár nyelvi különbözőség miatt csupán a formáját, szerkesztését tudjuk

érzékelni, tolmácsunk elmondta, tartalmában is kiegyensúlyozott. Nemcsak a gondokról, de az eredményekről is szól, jövőt mutatva ezzel az olvasóinak. Akik között, mint megtudtuk, jelentős számban vannak a többségi társadalomhoz tartozók. A szerkesztőség is vegyes felállítású, ami számunkra azt bizonyítja, az előítélet leküzdhető. Ha az emberek azt keresik, ami összeköti őket, nem pedig, ami elválasztja, akkor közeledés tapasztalható. Nálunk, az Államokban sem volt könnyű eljutni addig, hogy fekete tévébemondók, színészek, énekesek szerepeljenek a televízióban. De elértük. Még ma is komoly tábora van a megbékélést ellenzőknek, tehát nem pihenhetünk. De dolgoznunk kell, továbbra is. Ezért jött létre ez az út is, s az itt szerzett tapasztalatainkat minden bizonnyal odahaza hasznosíthatjuk. A Lungo Drom elismerésre méltó munkája örömmel tölt el minket.

– Valójában milyennek lát bennünket, magyarokat. Többséget, kisebbséget, akik ebben a kis országban élnek?

– Nagyon kedvesek, barátságosak, nyílt szívűek. Bárhol jártunk, örömmel fogadtak, és nyíltan beszéltek örömről, bánatukról. Bizom benne, hogyha kialakul a közös akaraton alapuló együttműködés, hamar leküzdhetik a meglévő feszültségeket. Csak dolgozni kell, türelemmel, megértéssel. Amerika is így békült meg önmagával.

Csillei Béla

– Én mondom, prima ez az LD!

Dr. Pálfi Miklós, a „Lungo Drom” jogásza

Ügyes-bajos dolgai nemcsak az egyszerű embereknek, de szervezeteknek is akadnak bőven. Törvénytudó, ismerő szakember tehát mindenütt elkél, szívesen látott jóbarát.

A „Lungo Drom” jogi problémáihoz, a felmerülő ügyeihez a törvény útvesztőiben járatos szakembert talált, a megválasztott alelnök személyében. Dr. Pálfi Miklós, a szövetség jogi előadója a miskolci egyetemen szerezte diplomáját.

– Nem szokványos történet, hogy egy roma fiatalember sorra végzi iskoláit, s végül egy jogi diplomával koronázza meg az életművét. Honnan a bátorság?

– Szó sincs még megkoronázásról, hiszen harmincöt éves vagyok csupán, van még időm és lehetőségem valódi sikereket elérni. Ezt mindössze a kezdeteknek tartom. A nagy cél, a sikeres szakvizsga és még több eredményes jogi párviadal, természetesen győzelemmel tarkítva. Annak idején, mikor elkezdtem, még szó sem volt arról, hogy ilyen szerencsésen végződik az ifjúkor.

– Való igaz, az ember gyermekkorában rendőr, vagy mozdonyvezető szeretne lenni, nem pedig jogtanácsos. Honnan az ötlet, hogy mégis belevágott?

– Kőműves szakmunkásként végeztem és egy ideig sikerült is a szakmában elhelyezkednem. Aztán felvettek a tiszthelyettesi iskolába, így katona lettem. Ott érettségiztem és dolgoztam egy ideig. Majd visszatérve Szolnokra, újra a fizikai munka várt. De nem bírtam magammal, valami mindig afelé hajtott, hogy ne hagyjam abba a tanulást. Ehhez persze kellett egy nagy adag

szerencse is. Akkoriban volt egy ilyen lehetőség, hogy a tehetséges munkásfiatalok előkészítő tanfolyamon vehettek részt és a felkészítés után felvételizhettek egyetemre. Megpróbáltam, és igaz, elsőre nem sikerült a felvételi, de folytatván a tanulást, másodjára bekerültem a miskolci egyetem jogi karára. már az elején megmondták, három terület közül választhatunk. A műszaki, a közgazdasági és a jogi pálya között. Mivel ez utóbbi számomra megfelelőnek látszott, belevágtam. Sikerült. Nehéz volt, nem adták könnyen azt a papírt, de megérte. Rengeteg fáradtsággal, éjszakázással, és néha még magolással, azaz szó szerinti tanulással járt, de tudomásul vettem. Aki valamit el akar érni, annak sokminden másról le kell mondania. Számomra sem volt más választás. Tanulni, olvasni, könyvtárakat bújni és megintcsak tanulni. De sikerült.

– És mit szól a család, a barátok, ismerősök? Ma még nem természetes, hogy egy roma fiatal egyetemi végzettséget szerez, bár kezdetnek nem rossz.

– Édesanyám, sajnos, korán elhunyt, így ő nem lehetett tanúja ennek a küzdelemnek, de apám és

nevelőanyám megérte a sikeres felvételit. Zenészként élt, dolgozott, s számára nem volt meglepő, hogy valaki tanul a családból. Testvéreim elfogadják, bár van, aki nem tartja okos dolognak ezt a beleölt sok fáradtságot, küzdelmet. Ismerősöknek, barátoknak tetszik a dolog, a fiatalokat pedig folyamatosan biztatom, kövessék a példámat. Láthatják, egy roma is elérhet ilyesmit az életben, ha elszánja magát rá. Nem igaz, hogy a cigány fiatalok ne lennének ilyesmire képesek. Csak akarni kell. Ezért feladata minden roma vezetőnek, választott tisztségviselőnek, hogy törődjön a fiatalokkal. Biztassa, támogassa őket a tanulásra, a továbbtanulásra. Az értelmiségnek nemcsak szavakban, de tetteikben is mutatnia kell az utat. A következő utat, amely minden cigány fiatal előtt nyitva kell, hogy álljon. És ha lehet, segítenünk kell ezt az irányultságot. Szép szóval, anyagiakkal, példamutatással. Az első lépés a legnehezebb. Nekem is az volt. Maradhatam volna kőműves is, de többre vágytam. Sikerült. Másnak miért ne sikerülne?

– A „Lungo Drom”-nak közel 150 szervezete, több tízezres tagsgága van. Minden bizonnyal temérdek az ügyes-bajos dolgok hálózata. Ebből milyen részt vállal fel?

– Három olyan nagy terület van, amellyel mint jogász alaposabban foglalkozom. Az első, magának a szervezetnek a dolgaival, a jogi háttérrel, megalapozottsággal, a folyamatos munkák jogi támogatásával. A fiatal, frissen megalakuló alapszervezetek jogi tanácsadásától, az önkormányzatok jegyzőivel folytatott tárgyalásokon át egészen a különféle programjaink jogi megalapozásáig szinte mindennel. A politika, a stratégia és a rövid távú taktika kidolgozá-

lyes védelmet látok el. Arról van szó, hogy az egyszerű emberek, és az a tapasztalat, hogy nehezen igazodnak el a folyamatosan változó világban. Számukra az, hogy egy ügyük akadt a törvénnyel, legyen az még egy egyszerű örökösödési ügy is, már megfoghatatlan, felfoghatatlan. Ha eljutnának a megfelelő jogi szakemberhez, már sínen volna az ügyük. De gyakorta még elindulni sem tudnak. És itt lépek be én, mint a „Lungo Drom” jogi előadója. Segítek a rászorulóknak eligazodni az útvesztőben. Megfogalmazom a kérvényüket, a szerződéseiket, a beadványukat. Adott esetben ügyvédet, közjegyzőt javaslok, elmagyarázom ennek a folyamatnak a lényegét, útját. A tapasztalat azt mutatja, az aki az én ajánlásomra keresi meg a számára fontos jogi szakembert, sikerrel intézi ügyét. És ez a legfontosabb. Hogy az emberek ne maradjanak magukra. Ne érezzék, hogy velük senki sem foglalkozik. És ez különösen fontos a cigányok körében. A védelem, a segítség és a bizalom.

– **Említette a szakvizsgát. Van-e még más, nagymértékű terve?**

– Romaként, kisebbségiként nagy várakozással néztem a Kisebbségi Törvény megalkotása elé. Ez komoly és súlyos feladatokat ró ránk, jogi szakemberekre is. Ugyanakkor, mint a szövetség alelnöke, nap mint nap találkozom olyan problémákkal, melyek orvoslása halasztást nem tűr. Ezért hoztam létre egy alapítványt, ezen belül kisebbségi jogsegélyszolgálati irodát, mely a kisebbségi lét jogorvoslását teszi lehetővé. Elképzeléseink szerint itt kaphatnak tanácsadást, tájékoztatást és jogi védelmet mindazok a személyek és szervezetek, akik úgy érzik, kisebbségi mivoltuk miatt kerültek hátrányba. Bár csodák nincsenek, és a problémák egyik napról a másikra nem oldódnak meg, mégis bízom abban, valami elkezdődött. Ha ebben a folyamatban egy kis részem nekem is lehet, már nem volt hiába. Családom megértő. Nemrég született kisfiam sok örömet okoz számomra, mikor végre hazakerülök.

CS. B.

sa a szövetség elnökének, illetve az elnökségnek a feladata. Nekem, mindezek jogi hátterét kell megvilágítanom, tisztába tennem. Nem kis feladat, de éppen ez az érdekes benne. Egy sikeres tárgyalás után a részletek pontosítása, a végrehajtás törvényi módjának a szabályozása, a különféle buktatók kikerülése, ez az én területem. Van aki irtózik ezektől a részletektől, nem szívesen csinálná. Esténként szakmai könyveket olvasgatok, készülök egy-egy fontos tárgyalásra. Újra meg újra átrágom magam az ügyön, keresem a megoldást. Számomra ez okoz örömet. Én ilyen vagyok.

– **Nem túlságosan nagy feladat ez egy személynek? Minden ügyet maga visz?**

– Nem. Olyan esetekben, mikor nagy horderejű dolgokról van szó, a jó baráti kapcsolatoknak köszönhetően, megfelelő szakvégtzettségű jogászt keresünk. Onnantól kezdve az már a speciális feladatokra szakosodott képviselő dolga a további teendő. De közben számomra is adódik további feladat. A nemrég megnyílt cigány szociális központ bőven ellát munkával. Minden szerdán délután jogi tanácsadást tartunk ingyenesen a rászorulóknak. Ez pesze nem azt jelenti, hogy perekben, akár válóperekben vagy egyéb ügyekben szemé-

Mérge-s-e a „Mérge-s”?

Különös szójátékot adományoz az utódoknak a néphagyomány, mikor olyan elnevezéseket örökít át, melynek jelentését jószerével már csak az idősebbek értene, mégis szinte mindenki használja. Így van ez az abonyi „Mérge-s” névvel is, hiszen az a jelentős fejlődés, melyen a környék átment, alig hagyott valamit a keserű emlékekből. Ez az alföldi város, a maga tizenhatezres lélekszámával ugyanúgy befogadta a cigányságot, polgárainak tartva, mint a környék más települései.

Helyet azonban csak az akkor még falu szélén, a ceglédi út jobb oldalán tudott biztosítani. Ez a tény magával hozta a szörnyű körülmények között, döbbenetes lakásviszonyokban élő emberek kilátástalanságának fokozódását. A végső döntés a hatvanas években született, reményt nyújtva az eddigi életformából kitörni vágyó cigányság számára. Napjaink helyzete mindenképpen biztatóbb képet mutat már.

Kótyé Lilla ennek járt nyomába.

A történetírás bővelkedik értékelő, helyzetelemző megállapításokban. **Temesközi István** helytörténész, az „Abony-Mérge-si cigánytelep” tanulmányában így ír erről:

„A cigányok megtelepedése Abonyban a XVIII. századtól állandónak tekinthető. A cigányok a magyar lakosság között szétszórtan telepedtek meg, a

megerősödött helyi közigazgatás azonban hamarosan a községen kívülre telepítette őket. Az újjáépítés hőskorára emlékeztet a Ceglédi út és a Bicskei út mentén elterülő nagy kubikgödör, a mai Cigány-tó laposa és az úgynevezett Marsli-lapos. A XVIII. századi várost körülvevő palánk tövétől kerekén 1000 méterre, a mai belterület nyugati pere-

mére kitelepített vályogverő cigányok leszármazottainak negyede ma is a „Mérge-s”. Ezt régebben Cigányfalvának is nevezték. A század elején felépült, tömegesen termelő nagy téglagyár munkanélkülivé tette a cigányság zömét. A harmincas évek végén vált lehetővé, hogy egy cigánycsalád itt házat építsen. A negyvenes évekre ezért már több mint húsz ház állt. Ezek a telepi épületek kis-méretű, vályogfalú, hiányos cseréptetős, sárral tapasztott, lécmennyezetű, földes

Kökény Mihályné: – ...nem is hagynám el ezt a helyet semmi áron.

padlójú viskók voltak. 1962 decemberében végül is a helyi tanács Végrehajtó Bizottsága döntése alapján megkezdődött a probléma hatékony megoldása. Ez kedvezményes telekvásárlást és kölcsönöket jelentett. Úgy tűnik, valóra váltott a cigánytelep felszámolásának óhaja.”

Napjainkra a helyzet gyökeresen megváltozott. Az egykori Cigány-tó partján, mely azóta kiszáradt, még ma is sok cigánycsalád él, lakás és életkörülményeik azonban jelentős mértékben megváltoztak. Nagyrészt összkomfortos, tiszta, rendezett házakban élnek, az utat takaros porták szegélyezik. Számos nem cigány család is itt épített magának, együttélve a régebbi ittlakókkal. Az olcsó házhely, a közlekedés megoldhatósága és a változások lehetővé tették az építkezést, az együtélést. **Kökény Mihályné**, az egyik háztulajdonos erről így beszél:

Itt még ma is sok cigány család él

A kövesút még álom...

– Kezdetek óta itt lakunk, ismerem, szeretem ezt a környéket. Annak idején egy magunk építette vályogkunyhóban kezdtünk és folyamatosan gyarapodva jutottunk el idáig. Ma szép házunk van, ami azt jelenti, nem is hagynám el ezt a helyet semmi áron. Számomra az élet nem hozott könnyebbséget, hiszen hét esztendő óta gyermekparalízisben szenvedek. Nehéz volt a bejárás, orvoshoz eljutás, de mégis megvagyok.

– A család hogyan viselte el ezt a megpróbáltatást?

– Sokat segítettek. A férjem a malomban dolgozott, az ő keresetéből éltünk mindannyian. Gyermekeim szépek, egészségesek. Mind a hat jól van, annak ellenére, hogy kettőt közülük itthon, a

A „Mérges” melletti kis erdőben nyugszanak az egykori cigánytelep régi lakói.

Gulyás Istvánné:

– A vágyak és a lehetőségek nem mindig fedik egymást.

ségek – esélyek körét. **Gulyás Istvánné** szívesen beszélt erről:

– Öt esztendeje élünk itt a „Mérgesen”, és bár nem szeretünk itt lakni, nem tehetünk mást. A vágyak és a lehetőségek nem mindig fedik egymást. Itt kapunk telket, lehetőséget. Ennyi pénzből csak itt lehetett építkezni. Most kész a ház, élünk, megvagyunk.

– És milyen az együttélés a nem cigányokkal?

– Férjem sem cigány, mégis jól megvagyunk. Ez a probléma igazából nem is érzékelhető. Van két gyönyörű kislányunk, szépek, egészségesek. Ez pedig nagyon fontos.

– Milyenek a megélhetési lehetőségek? Van-e munka?

– Sajnos, ez nem a legjobb. Mi aránylag jól élünk, szép, összkomfortos házunk van, de a pénz mindig kevés. Férjem rendőr, szereti munkáját, de a fizetés – gondolom, mint mindenkinek – neki is kevés. De jól megvagyunk. Bár azt tudom, sokan munkanélküliek. Nekik kicsit nehezebb. Veszekedés alig van, az

lakásban szültem meg. Mindegyiknek megélhetés van a kezébe, dolgos munkások lettek. Becsületesek és ez a lényeg.

– Jól megvannak itt cigányok és nem cigányok együtt?

– Hála Istennek, nincs gond, probléma de még egy hangos szó sem. Megvagyunk, segítjük egymást, beszélgetünk, pletykálkodunk, ahogy azt a jó szomszédok szokták.

A fiatalok sem látják másként a lehető-

segek megpróbálnak együttélni.

A „Mérges” melletti kis erdőben nyugszanak az egykori cigánytelep régi lakói. Ugyanakkor a mostaniak is inkább ide temetkeznek. Nagy az összetartás, de hisz ez az élet egyik legfontosabb tanítása. A megbékélés és a szeretet. Ahogy Temesközi István írta a már említett kötetében:

„A cigányokat ma még ellenszenvvel nézők többsége, ha ismerné a cigány nép történetét, egykori jogi, gazdasági, társadalmi állapotukat és lehetőségeiket, mai állapotuk eredendő okait, nagyobb megértést tanúsítana velük szemben.”

Művészettel a megbékélésért

Korunk egyik legszembetűnőbb jelensége a civil szervezetek megerősödése, számuk jelentős növekedése. A magára találó társadalom önkifejező eszközeinek egyik kiváló módja az öntevékeny művészeti csoportok, érdekvédelmi szövetségek, kulturális szervezeteknek a létrehozása, tevékenységi formáik markáns meghatározása. Ezek a közösségek nem csupán jelzik a kívánságot egyfajta megnyilvánulásra, de sajátos eszközeikkel komoly mértékben járulnak hozzá a demokrácia szabályainak elsajátításához. Az önerőből, alulról történő szerveződés, legyen az bármilyen arculatú, jelzi azt az erőt és energiát, mely a társadalom többségében meglelhető. Szolnokon nemrég egy országos feladatkörű szervezet, a „Művészeti és Művelődési Szövetség” alakult meg, három roma fiatal szervezésében. Makula Zsolt művészeti titkár erről így beszél.

– Mint fiatal csapat, még csak a kezdeteknél tartunk. Lassan körvonalazódik az a művészeti és kulturális terület, melyben tevékenykedni kívánunk. Megalakulásunkat az az igény hozta létre, mely elégedetlen a fennálló hivatalos szervezetekkel, a merev struktúrában működő művelődési intézményekkel. Civil szervezet, amely alapítványok támogatásából tartja fenn magát. Ez egyfajta színfolt azon a palettán, amely a mai kulturális életet jelenti. Ezzel természetesen nem a meglévő intézmények szükségességét, munkájuk hatékonyságát kívánom bírálni, hanem inkább jelezni, kiegészítésre, felfrissítésre szorulnak. Hárman vagyunk egyenlőre. Lukács Pál elnök és Németh Flórián alnök, akik velem együtt elindították ezt a kezdeményezést.

– Mitől országos, művészeti és mitől művelődési ez a szövetség?

– Országos abban a tekintetben, hogy nem kötődünk városokhoz, megyehatárokhöz. Nekünk ugyanolyan fontos megrendezni egy budapesti művész kiállítását Kisújszálláson, mint egy szolnokit Sopronban. Nemzetközi kapcsolatainkat most kezdjük kiépíteni, a napokban jártunk Ausztriában és tárgyalásokat folytattunk egy festőművésszel a magyarországi kiállításáról. De ugyanakkor már több nemzetközi kapcsolataink is létezik, melyekből – meggyőződésem –, nemcsak a hazai, de külön ki-

emelten a szolnoki közönség is profitálhat. Bár nemrég alakultunk, néhány eredményre már büszkéek lehetünk. A gyakorlat az, hogy sorra felkeressük azokat a helyeket, ahol kiállításokat, hangversenyeket, irodalmi-költészeti esteket rendezhetünk. Ezzel a biztos hálózattal elérhetjük, hogy a bennünket felkereső művészek biztos bemutatkozási lehetőséghez juthatnak. Ugyanakkor él a másik terület, a programszervezés is. Kialakult kapcsolataink révén szinte bármilyen megkeresésnek, kérésnek eleget tudunk tenni, legyen az szavalóest, kiállítás, vagy népi hagyományörző bemutató. **T. Varga Ilona** festőművésznőnek két helyen, Vésztőn és Kisújszálláson rendeztünk kiállítást. **Z. Tóth Kálmán** és **Tyukodi László** fadaragóknak szintén a napokban kezdődik egy bemutatójuk. Ez természetesen egy komoly szervezőmunka eredménye. De ugyanakkor figyelmesen járjuk az országot és nemegyszer a véletlen is besegít abba, hogy művész és közönsége egymásra találjon. Gyöngyösön járva, megismerkedtem két fiatal képzőművészeti főiskolással. Beszélgetésünket tettek követték, és hamarosan megnyílik a divattervezői anyagukból összeállított bemutató. Ide orgonaelőadásokat viszünk, a budapesti Metróklubba pedig **Endrei László** költőnek a pódiumestjét. Jászberénybe, a Lehel Múzeumba egy ásvány-kiállítást kértek.

mely nagyszerű lehetőség lesz egy szolnoki gyűjtőnek a bemutatkozására. Megyei körutat szervezünk **Szabó Kristóf** festőművésznek. Van dolgunk tehát bőven.

– Miután mindhárman cigány származásúak, a kérdező óhatatlanul is arra gondol, művelődési tevékenységük során elsősorban romákat kívánnak támogatni. Mi igaz ebből?

– Jó lenne végre leszámolni azzal a téves elképzeléssel, amely bőrük színe, származásuk és egyéb okok miatt különbözteti meg az embereket. Mi, romák, meggyőződéssel vallom, semmivel sem vagyunk másféllebbek, mint a többiek. Ugyanúgy képesek vagyunk a jóra, mint a helytelen dolgokra is. Ezért vállaltuk fel ezt a tevékenységet, ezért dolgozunk, hogy bizonyítsuk, az akarat és a kitartás hatékony munkára képes. Ne mindig a többségi társadalom próbáljon segíteni rajtunk, hanem mi is lépünk valamit. Tiszteletre méltó az a jószándék, ahogy a magyarság egyrésze a megbékélésért, az együttélésért harcol, segíti a cigányságot, de valljuk meg, magunknak is kell tennünk valamit. Ezért munkánk során nemcsak azt kívánjuk bizonyítani, hogy mi, romák is képesek vagyunk komoly, alkotó-szervező tevékenységre, de azt is, támogatjuk a jó kezdeményezéseket. A hozzánk forduló tehetségeket segítjük, felkaroljuk, bemutatkozási lehetőséget biztosítunk nekik. Legyen az cigány vagy nem cigány. Törekedni kell arra, hogy az emberek a tehetség, a képesség és a tettek alapján ítéljenek meg másokat, nem pedi a származásuk miatt.

– Vélhetően az európai kultúrkörnyezetben az emberek a kereszténység eszméjéből megfelelő erkölcsi útmutatót tudnak meríteni. Ön mégis egy igen különös vallásnak, a Baha-i vallásnak a híve. Miért?

– Soha nem voltam templombajáró ember, bár mindig is hittem a magasabb szellemben. Mikor találkoztam Baha-ull'ah mester tanításaival, úgy éreztem, megtaláltam azt, amit mindig is kerestem. Annak ellenére, hogy valójában, ha értő szemmel közeledünk ehhez, megérthetjük, nem sokkal különbözik a többi, meglévő tanítástól. A Mester a múlt század elején, Perzsiában jelent meg, s hirdette tanait. Azt vallja, Isten csak egy van, ki megfelelő időben elküldi prófétáit az emberek közé. Ilyen

volt Jézus, Mohamed, Buddha is. De bizonyos idő elteltével a világ fejlődésének megfelelően szükség van egy újabb személyre, ki elmondhatja az isteni szavakat. Míg Krisztus nem szolgált a másfél évezredekben élő emberek egységéről – hiszen akkor még erről nem tudott –, a Mester már egységes világról beszélt. Ki tudja – nem szeretnék messzire szárnyalni –, de lehet, a következő próféta már a kozmikus egységről beszélhet. Nem tudom. Én mindenestre megtaláltam azt a közösséget, a baha-it, ahol hitemnek megfelelő módon élhetnek.

– **Roma származásuként egy etnikai kisebbség tagja, bahaiként egy vallási kisebbségé. Ugyanakkor művelődéssel-kultúrával, azaz egy meglehetősen mostohán kezelt területtel foglalkozik. Nem sok ez a jóból? Szándékosan keresi a kihívásokat, a küzdelmet?**

– A Mester tanításai világosan ki mondják, aki belép a közösségbe, annak nemcsak a szeretet, a megértés és a türelem kell, hogy lényegévé váljon, hanem a tudás iránti tisztelet is. A baha-i hívőknek mindennap tanulniuk kell, nem véletlen az a sok Nobel-díjas és

más kitüntetéssel rendelkező tudós közöttünk. Mivel nincsenek papjaink, nincs mód a dogmatizmusra, szabadon tanulhatunk, haladhatunk előre. Magam is érettségire készülök, és utána irány az egyetem. Feladatunk a világban a haladás. Nem állhatunk meg, nincs visszatérés. Mikor romaként a megbékélésről és az együttélésről szólok, ugyanezt teszem. És ezért vállaltam a művelődést, a művészetek támogatását, mert hiszem, az emberek a tudás és a művelődés által válhatnak összetettebb, nyíltabb személyiséggé. Ezért tanulok, és tanítok egyszerre.

CS. B.

PIROS PÜNKÖSD NAPJÁN

Mikor az ember megbotlik, első mozdulata nem az egysúly visszakeresésére irányul, nem a logikus cselekedet az, ami bekövetkezik. A kéznyújtás mozdulata az. Valamiféle kapaszkodó után, mint a gyermek, aki kiságyában fekvé játékosan odanyújtott ujjainkba kap, és megragadva azt, megpróbál felülni. Érti, segítséggel könnyebb lesz. Egy kis erőlködés, egy kis igyekezet, és kapaszkodó – így sikerülhet minden.

Hányszor gondolunk erre a támaszra életünk során? Hányszor hitetjük el magunkkal, ha volna egy kapaszkodó, talán sikerül? Egy kis kölcsön, rokoni segítség, baráti gesztus, vagy akár csupán egy jó szó, és máris minden megy a kijelölt, eltervezett, megválasztott úton. Oly kevéssé vagyunk magabiztosak saját erőnkben, hiszünk kitartásunkban, hiszünk lehetőségeinkben, hogy nem csoda, ha mindig másban keressük a megoldás kulcsát. És a kor, ez a kegyetlen, erkölcsöket és értékeket semmivé zúzó ezredvég csak még jobban sugallja nekünk, az ember halandóságát és gyengeségét. A ránk zúduló híradat pedig eltapossa a szeretetről, a megértésről, együttérzésről alkotott fogalmainkat. Mintha a világ tudatosan törekedne önnön maga megalázására, a hit a szeretet megcsúfolására, a megértés lehetlenné tételére. Mintha kimerültek volna azok az erkölcsi tartalékok, melyek megmutatták a bajból kivezető utat. És semmivé váltak azok a kapszkodók, amelyek segítséget adtak emberi viszonyaink ördögi labirintusában való eligazodásra.

Idegengyűlölet, szegénység, kitaszítottság és háború – ez jellemzi korun-

kat. Erőszak, békétlenség és közöny. A televízió csupán villanásnyit sugároz a harcokról, hiszen elteltünk vele. Kambodzsa, Palesztina, Szomália – mint valami távoli mesevilág jelentkeznek, azt hitetvén, talán nem is igaz, ami ott történik. És Ruandában, ebben a kicsi afrikai országban félmillió embert öltek meg nyíltan-bevallottan azért, mert más nemzetiséghez tartozik. A világsszervezet pedig felháborodik, szigorúan felemeli ujját, s megfenyegeti a rosszalkodókat. Ennyi.

Németországban törökök halnak meg származásuk miatt, Törökországban kurdok, Romániában pedig cigányok. És a világ hallgat, mintha ez életünk szerves részévé vált volna. Krisztus után kétezer évvel az erőszak itt van közöttünk, s mi szemérmesen hallgatunk, mint valami családsszégyné dologról. Nem viseljük el a másságot, nem tetszik az együttélés jelszava. A tolerancia, mint valami csodamadár lebeg a fejünk felett, mi pedig csupán csodálkozunk rajta, ahelyett, hogy köszöntenénk.

Valljuk, hangoztatjuk: nem gyűlöljük az idegeneket! Örömmel fogadjuk őket, kényelmes szállodákban helyezük el a hozzánk igyekvőket, büszkélkedünk nekik városaink, földjeink szépségével, vizeink hús voltával. Ha van elég pénzük, hogy megfizessék mindezt !!!

Nem félünk a vallásuktól, bőrük színétől, szokásaiktól, tiszteletben tartjuk méltóságukat és kíváncsian érdeklődünk is iránta. Csak a szegénységet gyűlöljük. De azt nagyon. Mélységesen megráznak minket azok a képek, melyeket a világról látunk. Ki is kapcsoljuk a készüléket. Elborzaszt

minket a szegénység látványa. Ha megjelenik városainkban hatósági fellépéssel, rohamcsapatokkal, öntvény ifjak akcióival számoljuk fel. Üzleteink kirakatába bámulunk, ha rongyos kéregetők mellénk érnek. És mindenki büszke, ha nála szegényebbet lát, mert úgy véli, ennél még ő is többre jutott.

Nem vagyunk cinikusak, csak szeretnénk megvédeni azt, amink van. Azt a keveset, mert ha nem védjük, menthetetlenül lesüllyedünk oda, ahol már csak a szegénység van. És semmi más. Azt, aki istállóban jött a világra és jászolba fektették, csak azért üldözzük, mert félünk attól, hogy majd a mi gyerekeink is istállóban születnek meg. Ahogy az írás mondja: „... amit megcselekedtetek eggyel az én legkisebb atyámfiai közül, azt énvelem cselekedtetek meg...”

És mi követjük a parancsot. Ezt tesszük a szegényekkel, mert a világon az a legkisebb, akinek nincs pénze.

De azért tudjuk, ez valahol nincsen jól. Érezzük, ez így nem helyes. Még nem tudjuk, hol az a kapaszkodó, amely a segítő kezét megadja. De bízzunk benne, előbb-utóbb elérkezik. Az élet éppen attól szép, hogy ezt mindenkinek magától kell megtalálnia. És érdemes keresni, mert az idő hamar elszáll. Az idő, amely a legbecsebb ajándék, amelyet az ember annál biztosabban veszít el, minél jobban keresi, minél izgatottabban hajszolja. Ki kell mondanunk: az idő múlik. Tennünk kell valamit, kapaszkodóval, vagy anélkül. Pünkösdi napján, húsvét után 50 nappal, aratási hálaadó ünnepen, a Szentlélek eljövetele napján talán erre is gondolnunk kellene. Tudjuk, az igazság szabaddá tesz...

csébé

MENTŐÖV ÉLETKEZDÉSHEZ

Száz állami gondozott támogatása

**Életük foncsorozott, olykor felcícomázott törött
tükörcserép, mert valójában egyikük sem engedi, hogy
feltáruljon énjük a teljes valóságában. Titkukat
megőrzik, s csak a legbeavatottabbak előtt lebbentik fel
fiatal életük egy-egy tükördarabkáját, s ha türelmed van,
s valamelyikük bizalmába fogad, akkor áll össze a kép,
s láthatod meg születésének, magára hagyottságának,
elvetettségének vagy megtaláltatásának és
felcseperedésének drámáját. Ám vigyázz, mert
anonimok ők, az állami gondozottak,
s ne kérdezd, ne kíváncsiskodj az iránt, ki szülte a
világra, ismeri-e az édest, mert elszomorító,
megdöbbentő,
de legtöbb esetben elutasító választ kaphatsz.
Lelkükbe gázolhatsz, újabb sebeket ejthetsz, amelyeket**

Két napja, tizenöt-tizenhatodik órája hallgatom, figyelem a percekbe sűrített drámákat. Tizenegynéhányan ülünk a hosszú asztal mellett az igazgatóiban. Száz – kimondani is sok – állami gondozott, főleg cigány fiatal életkezdéséhez igyekszik legjobb lelkiismerete, s főleg a pénzsabta határokon belül segítséget nyújtani, mentőövet dobni. Legfőképpen **Együd Jánosnak**, a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Gyermekek és Ifjúságvédő Intézet igazgatójának főhet a feje. Ő a demokratikus módszer kitalálója, s alkalmazója hazánkban.

Már a negyedik-ötödik órában az jár a fejemben, honnan ismeri szinte névszerint a tizenéves kamaszokat, a hollófekete hajú, szomorú tekintetű lányanyákat, a megregulázottakat, az Aszódról „szabadultat”, a két hónapos koruktól nevelőszülőknél katonalegénygyé cseperedetteket, vagy a leendő menyasszonyt **Zs.-t**, a szőke szépséget. S amikor a bizottság véleményének meghallgatása után dönt: „javaslom adjuk meg X-nek a házvásárláshoz segítségképpen a maximális 250 ezer forintot,” azon morfondírozok, honnan tudja van-e még a GYIVI kasszájában, és főleg mennyi!

Elnézést a hasonlatért, de gondolataimban azt kívánom, mint a pusztában

járt Krisztusnak, aki arra kérte tanítványait, hogy etessék meg az éhező népet. A tanítványok így panaszkodtak: „Urunk! Öt kenyérünk és két halunk van.” Krisztus az ég felé emelte tekintetét, megszorította a kenyeret, s öt ezer ember lakott jól úgy, hogy még öt kosárral szedtek össze maradékot tanítványai.

Együd János, sajnos, nem csodatevő. Ám az életkezdési támogatást odaítélő bizottság sem. Az igazgató tájékoztatása szerint költségvetésükből mintegy 6 millió fordítható egyelőre e kis hajótörtek életkezdésére. Noha reménykedik – nem a csodában, hanem az önkormányzat megértő, segítő szándékában! – hogy ez az összeg növelhető még év végéig. S akkor azok a fiatalok is megkapják a megszavazott, de pénz hiányában május 2-án és 4-én csak beígért, javasolt, de jogos összeget. És ezt ők tudják, számítnak rá. S jelentkeznek is érte!

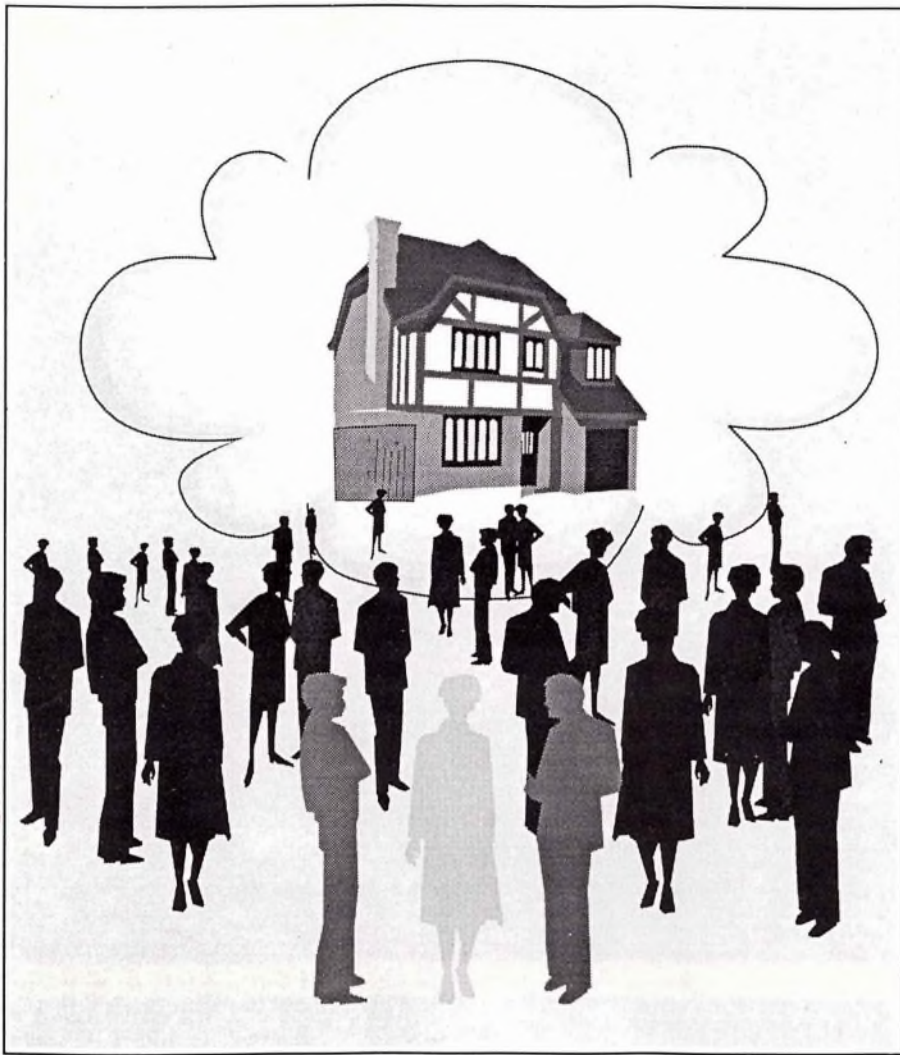
Zsong a hűvös folyosó. A falak mellett két oldalt székeken a sarokban fotelokban ülnek. Ide pólásokkal, karonülőkkel vagy tipegő pujjakkal érkeznek a fiatal mamák, ki-ki élettársát is hozza magával. Az emeleten az előadóival szemben szendvicsekkel, üdítővel terített asztal. Aki éhesen érkezik, harap, a

szomjazók isznak. Figyelmük főképpen azokra irányul, akik maguk mögött hagyják az igazgatóit. Ha azt látják mosolyog, derűs, már nem is kérdezik. Szerencsével járt.

R. Attila vékony fiú. Látszik arcán, szemén a megszeppentség, s amikor **Ildikó „néni”** – aki valamennyiükről szinte a legtöbbet tudja! – kéri, meséljen életéről, kissé megkönnyebbül, de az asztal körül ülők lelke elnehezül. Nehéz életéből egy mondatot idézek csupán: „Szociális munkások segítene, hajléktalan szállón élek, s ott vagyok fűtő, ezért kapok kaját.” Döntés: lakásvásárláshoz 180 ezer forint támogatás. **K. Sándor** olyan, mint egy filmszínész. Át is vágta, s reménykedett is, hogy külföldre kerül. Csalódott. Megfeledeztek róla. Östehtetség. Kiválóan fest. Elárulja, hogy az apja – úgy tudja – hegedült, sőt zongorázott is. Leri róla, hogy cigány. Kitérülködése után mérészekedek rákérdezni. Bizonytalanul válaszol. Inkább nem vallja, mint igen. Identitászavarral küzd. Megnyerte a bizottságot. Belopta magát a szívekbe. Pedig ha tudnák! **M. Zsuzsa** a bizottságban a gondozottakat képviselő csinos lány súgja, ő tudja, hogy amíg itt élt Ny.-ben sokszor tört, zúzott, nem bírtak vele. Most olyan, mint a kezesebárány. Szerény, meggondolt, komoly fiatal ember lett. Kiváló nevelőszülei vannak. Megkapta a kért támogatást. Megköszöni, s mosolyogva távozik.

L. J. törekény lányka egy idősebb úrral érkezik. Kiderül együtt élnek, össze akarnak házasodni, s a leendő férjtől kívánják megvásárolni a lakást. Nehéz esetnek ítéli a bizottság. **Ildikó „néni”** kéri az igazgató, hogy járja körül a témát, de azért bútorvásárlásra megkapják a 100 ezret. **P. J.** a jövőjét tervező fiatalember tervrajzzal érkezett, s kétszintes lakást óhajt építeni. Spórolt pénze is van kb. 100 ezer. Összedugja a fejét a bizottság, s János okos tanácsokkal távozik, s egyelőre az alsó szintet építteti meg. Ezt maximális összeggel támogatja a bizottság és az „apa”, **János bácsi**.

N. L. és élettársa két gyerekkel hol itt, hol ott lakik. Munkanélküliek, jövedelempótlóból tengetik magukat. **N. L.** állami gondozottként élte meg a 18. évét! Megjárta Budapestet, Tyukodot, Berkeszt, Mátészalkát, Nyíregyházát, Székesfehérvárt. Gyors lakáshoz jutta-

tás a cél. **H. Katalin** ölében kislányával foglal helyet a hosszú asztal egyik végénél. Ott ülök mellette. Szendvicset adok a picinek. Majszolja, nyűgösködik, miközben anyjából ömlik a panasz. „Négy gyermekem nevelem élettársammal együtt T.-ben. Olyan helyen lakunk, hogy éjszaka is fenn kell lennem, nehogy az egerek, patkányok kikezdjék a gyerekeket. Ha panaszra megyek, a polgármester azzal utasít el, hagyjam őt békén.” Rengeteg kedvezmény járna H. Katalinnak, ha a polgármesteri hivatal lelkiismeretesen intézné ügyünket – alapítja meg a bizottság.

Facsarodik a szív, fátyolossá válnak a szemek, s az igazgató kijelenti: sürgősen lakást kell venni nekik. Katika mondja is, ki van nézve egy ház a magyar soron, csak oda meg nem akarják befogadni őket. Mi lesz H. Katalinnal és családjával? **V. M.** és élettársa a LA-ÉT albérlők házában „laknak”. „Arra vágyunk, hogy legyen bútorunk, mert jelenleg földön, egy szivacson alszunk. Ágy, asztal, székek kellenének, jó lenne egy könyvespolc is meg hűtőszekrény, mosógép.” Gyűjtik a pénzt, már a kamatokkal együtt a számlájukon 204

ezer forint van, s a GYIVI gondozza. Ám a lakásuk berendezésében segítenek.

Újabb bonyolult eset kerül a bizottság elé. **H. Berta** örömmel újságolja, hogy Gy.-ben nézett lakást, meg is felelne, csak úgy tudja, hogy nyolc tulajdonosa van a falusi háznak. Ildikó „néninek” és a műszakiaknak, jogásznak újabb kemény lecke. De meg kell oldani!

Egy-egy gondsorozat rátelepszik az emberre, s ha segíteni akar, akkor teljes szívvel-lélekkel azonosulnia kell e fiatalok sorsával, jövőjével, és szinte felüdülés, ha olyan valaki tárja fel magát, tárulkozik ki, aki sínen van. **F. Csaba** a tisztán és elegánsan öltözött fiatal embert 10 éve nevelőszülők nevelik, a Kossuth Gimnáziumban hamarosan érettségizik, esztergályos szakmunkás, vizsgázott gépkocsivezetésből. Saját erőből és árvaellátásból 1 millió forint megtakarított pénze van. Igényelnek részére önkormányzati támogatást. Egy mondatnyi vallomás: „Apám meghalt, nem ismertem. Anyámat két éve próbálom keresni!”

Sápadtan foglal helyet **J. Cecília**. Anyja (mindig a nevelőanya értendő)

pohárbá hozza a vizet, s így kíséri be. Rosszul lehet, cukor beteg, inzulinózák. Csinos, szép teremtes. Lakáshoz juttatja a bizottság, öröklött házhoz. A GYIVI fizeti ki helyette az OTP-t. Örömmel távoznak. A vékonyka **P. Margitka** helyett a kedves, szeretetteljes nevelőanyuka beszél. „Ő a mi gyermekünk. Édesanyjának szólít. Tet-szenek tudni, milyen érzés ez?! – s zsebkendővel törölgeti a szemét. – Nálunk mindenkinek helye van az asztalnál. Margitka biztonságban él nálunk.” Olvasni róluk a kölcsönös szeretetet, az elégedettséget. S csak természetes, hogy a bútorvásárláshoz 150 ezer forint támogatást egyöntetűen megszavazza a bizottság.

H. Judit alig 24 éves, gyomorfékkellyel százalékolták le, lába érszűkület. Nevelőapja nyugdíjából élnek. Bútor felújítására kértek 150 ezret. Megkapja. **Cs. Gizella** igyekszik vissza munkahelyére. Előre veszik. A kért támogatást jogosnak találják. **V. Etelka** sírva, reszketve érkezett, nem tud szöhozh jutni, s amikor végre megnyugszik, már azt is megtudja, lakást néznek részére. S néhány pillanat múlva felszáradnak könnyei is. **J. Klára** is azért panaszkodik, hiába néztek D. község egyik utcájában eladó házat, nem engedik őket oda, mert cigányok! Ilyen helyzetben, hogyan tud segíteni a GYIVI, az empatikus igazgató, s Ildi néni?

Üdeség árad **Zsuzsikából**. Csinos, elegánsan öltözött, s bár a bizottság még nem ismeri, Együd János nevén szólítja, s azt tudakolja, mikor mehetünk az esküvőre, a lakodalomba? S ez is kiderül. S csak természetes, hogy Zsuzsika maximális segítséget kap új élete indulásához, a család alapításához.

Száz élethajó törött sorsából villantottunk fel sorstörédekeket, az árnyoldalakokat, s igyekeztünk bizonyítani: ők a mi gyermekeink, nekünk kötelességünk gondoskodni róluk. S jó volt látni és tudni azt, hogy e kimerítő, mintegy tizenhat órás együttgondolkodás során volt türelem, megértés, empátia, és senki nem sajnálta az idejét, energiáját. Úgy segített, ahogyan tudott. Újra és újra meghallgatta a fiatalokat, a felügyelőket, nevelőszülőket, szakértőket. Mert segíteni akartak.

Száz fiatal önálló életet kezdő állami gondozottban erősödött a remény. Van kihez, van hová bizalommal fordulniuk. Nemesak meghallgatásra találnak, ha kell, fogják a kezüket is!

Farkas Kálmán

„Adhat Isten gyémántot, ezüstpalotát, csak egyet nem adhat kétszer: Édesanyát” – foglalta az ismert idézet anyák napi bevezetőjébe **Karászi Julianna** a karcagi katolikus templomban megtartott ünnepségen.

A mise és Julianna köszöntője után a keresztény óvodacsoport picinyei adtak ünnepi műsort. Verset mondtak, énekeltek. A templomot elárosztotta angyali hangjuk, ragyogó szemük szeretetet árasztó fénye. A szülők az első sorokban, könnyes szemmel fogadták gyermekeik műsorát. Ahogy elnéztem, a „kívülállók” sem maradtak érzéketlenek. Jó magam sem.

A műsor végén az apróságok virággal köszöntötték a jelenlévő édesanyákat, nagymamákat. Mindenkinek jutott a csokrokából.

Zavaros világunkban talán egyetlen dolog az, ami megvédi a gyermekeket, és ez a szeretet. Reméljük soha nem fogy el.

-kóté-

Föld a cigányoknak

Szíves invitálásnak tettem eleget a minap. Fehér asztal melletti elmélkedésre, beszélgetésre, információ cserére hívtam meg egy nagyon kedves, az ügyünkért mindig tenni kész csinos hölgy társaságában **Bíró András**, az Autonómia Alapítvány ügyvezető igazgatója, neki eddig is nagyon sokat köszönhetnek egyes, arra érdemes szervezeteink, mert hozzásegítette őket ahhoz, hogy ne csupán gyutacs pénzhez jussanak az Alapítvány e nem-célt szolgáló keretéből, hanem hitelek biztosításával a mondás szerint nem csupán halat, hanem hálót nyújtott a cigányoknak, hogy a jövő alapozására is gondolhassanak.

Így lett példaértékű a szatmárcsekei cigányok összefogása, s országosan is jó hírértékű a nagycserkeszi romák dinnye és zöldségtermesztése. Nem nehéz elképzelni, hogy ismét a segítség szándékának reményében készülődtem a találkozóra **Bíró András**sall. És nemhogy nem csalatkoztam, de reményeimet felülmúlva olyan kísérlet lehetőségét vázolta fel előttünk, amely, ha eredménnyel jár – s miért ne sikerülne?! – bizonyító erő lehet arra, hogy igenis a cigányság megtanítható a földművelésre, ha megkapja a bizalmat, s főleg a tulajdonlás jogát is!

Mert ez a lényeg! Tulajdonossá, s ezzel polgárrá tenni saját embersége jogán, segítséggel hazánk legelmaradottabb, legnagyobb lélekszámú nemzeti kisebbségét. Ez nem kerülhető meg!

Programokban talán, de valójában senki nem gondolt komolyan arra, hogy földhöz kellene juttatni e pária népét. Nem keresem az okát, de mindenestre nemes gesztus, hogy az Autonómia Alapítvány eljutott a felismerésig. **Bíró András**, az ügyvezető igazgató elmondta: kísérletképpen megyénk valamelyik arra alkalmas cigány szervezetének földeket vásárolna az Alapítvány. Saját nevére íratná. E föld megművelésére a cigány szervezet hivatalosan szerződést kötne cigány családokkal. Amennyiben a feltételeknek megfelelnek, úgy két-három év múlva az Autonómia Alapítvány a tulajdonjogot a cigány családokra ruházza, minden ellenszolgáltatás nélkül.

Felcsillant a szemem, nem akartam hinni a fülemnek, kértem **Bíró András**t, ismételje meg mindazt, amit az imént mondott. S az Alapítvány ügyvezető igazgatója megerősítette ígéretét. Érthető, rögvést intézkedtem. Őszintén szólva elsősorban az öreg **Danóra**, a tiszabecsi szervezetünk

tsz-tag elnökére gondoltam, akinek vérében van a földművelés, az állattartás, a paraszti munka. Hívtam telefonon **Balogh Sándort**, a becsi polgármestert. „Mit szólna e lehetőséghez?” Megörült, s ma már ott tartunk, hogy az öreg **Danó Bertivel** együtt elindultak földvásárlási ügyben, s remélhetőleg hamarosan kiderül, hány hold, mennyi koronaértékben vásárolható, s kik azok a cigánycsaládok Tiszabecsen, akik hajlandók résztvenni e kísérletben úgy, hogy néhány év múlva a saját maguk által művelt föld tulajdonosaivá váljanak.

Kísérletet említett **Bíró András**. Erről szóltam én is. A nagy lehetőség bukást is rejteget. Ha a tiszabecsi összefognak, és akarják a sikert, a kudarc elkerülhető. Most az öreg **Danón**, a polgármester **Balogh Sándoron** és a többen van a világ szeme. És ez nem túlzás. Mert **Bíró András**, az igazgató előrevetítette beszélgetésünk során: e szabotzsi kísérlettől függ, hogy meggyénken túl, elsősorban Szolnok megyében hasonló módon juttassák földtulajdonhoz elsősorban a cigány szervezeteket, majd példamutatásukként a cigány családokat.

Farkas Kálmán

— ROMA TUSA —

Hagyomány már, hogy az 1848-49-es forradalom és szabadságharcra emlékezve rendezik meg Nyíregyházán a Roma tusát. Idén erre április 28-án és 29-én került sor. Most, a harmadik alkalommal is a házigazda szerepét a 13. számú, Huszár-telepi (cigány) iskola vállalta el, s látta vendégül a mintegy 200 cigány kisdíákot, pedagógusokat, akik a város iskoláit képviselték.

A Roma tusa három részből áll: a kulturális vetélkedőből, a szaktárgyi versenyekből, és a sportvetélkedőből. A kulturális seregszemlén mintegy másfélszáz kisdíák mutatta be a tudományát a különböző művészeti kategóriákban. A versmondók közül

első helyen végzett **Kóka Judit**, a Nyíregyházi 22-es számú iskolából. A legjobb prózamondónak járó díjat **Kóka Tímea**, a Kertvárosi Iskola diákja vehette át.

Szóelőnekekben a legsikeresebben **Balogh Anikó**, a házigazda iskola versenyzője szerepelt. Cigánytáncban a 22-es iskola színeiben fellépett együttes szerezte meg az első helyet. Diszkótáncban a legügyesebben **Páter Krisztián** mozgott, aki a Bem József Általános Iskola tanulója. Gazdára talált az egyéb kategória díja is, melyet egy dramatizált mese bemutatásával a 13-as iskola színjátszói érdemeltek ki. A megyei pedagógiai intézet különdí-

ját **Szász Judit** kapta, aki szintén a Huszár-telepi iskola tanulója.

Dícséretet érdemel a rendező iskola, s annak igazgatója **Kozma Istvánné**, a tantestület valamennyi tagja, akik ezúttal is kitűnő vendéglátónak bizonyultak. Csak az elismerés hangján lehet szólni a többi iskola pedagógusairól is, azokról, akik fáradtságot nem ismerve hozzásegítették ezeket a cigány tanulókat felkészülésükhöz, s végigkísérték szerepléseiket.

Rangot vívott ki magának a Roma tusa. Bizonyítja: szükség van a cigány gyerekek ilyen megméréstetésére, tehetségek felfedezésére, életútjuk figyelemmel kísérésére.

—fk—

Sáros a kocsim kereke (RÉSZLET)

A vendégek távozása után, a cigánytáborban megkezdődött az esti élet. Felszították a tüzet, a füst, a láng elsöpörte a szúnyogokat. Az emberek mosakodtak, tiszta ruhát húztak magukra, miközben hangosan tárgyalták és az asszonyoknak elmesélték a két vendéggel való beszélgetés részleteit. Dicsérték Gyulát, hogy milyen jó ember, milyen eszes. Hogy tud mesélni?! Még az alispán is, hogy dícsérte? Ha hallottad volna asszony!!

Mindenki jókedvű volt, csak Gyula nem örült semminek. Állandóan az motoszkált a fejében, hogy ez az asszony megint beleszólt a beszédébe, a fejét is meglökte és ezzel őt szégyenbe hozta a cigányok előtt, s azok rajta nevettek. Még szerencse, hogy a két vendég nem érti a cigányok nyelvét. Hanem, az a legbosszantóbb az egészben, hogy még Hermina haragszik!

Az asszony csakugyan dül-fül. Egy „ne” vakkantással odalöki a tiszta ruhát Gyulának és máris fordul el tőle, hogy csakúgy libben a rakott, hosszú szoknyája.

Gyula már a sok, együtt eltöltött évek tapasztalatai alapján tudja, hogy Hermina nem kezdené a békülést akkor sem, ha a magasságos nagy ég leszakadna. Na, ez aztán nem, az biztos! Megint neki kell kezdeni! De nekem van igazam! – füstölög Gyula. – Miért szól bele a beszédembe? Tudhatná már, hogy nem szeretem!! – Rá-rápillant az asszonyra, aki – bár haragosan – ott serénykedik a férje körül. Végül nem bírja tovább és megszólítja az asszonyt.

– Szánókám! Ne haragudj már! De tudod, hogy nem szeretem, ha valaki a szavamba vág!

– Szánókám? – kérdi az asszony csípőre vágott kézzel. – Most Szá-

nókám? Most jó a Szánó mi, te, te – nőcsábász!

Hermina is ismerte férjét és tudta, hogyha már kezdeményezte a kibékülést, megbocsájtott neki és a haraja elszállt. De azért folytatta.

– És miért is ne szóltam volna? Amikor még mindig emlegeted azt a csúfságot, azt a ronda Zsuzsót, hogy mennyire utálok, hogy vakulna meg ahol van! Ha még mindig úgy odavagy érte, hát tessék, menj utána! – Itt azonban elsírta magát és könnyek között folytatta. – Hisz még mindig azt szereted!!

– Jaj Szánókám, Szánókám! Csak ne sírj! Na, ne sírj már, a jó Isten áldjon meg! Hiszen tudhatnád már, hogy én csak téged szerettelek akkor is és most is csak téged szeretlek. Nem tehetek róla, hogy az a flancos, gögös, nagyravágyó Kuló Zsuzsó, – annak idején – utánam ugrált, és figyelembe sem vette az íródeákat. – Közben megfogta az asszony kezét és magához húzva, simogatta és könnyeit törölgette.

Hermina engedelmesen simult az urához, miközben alázatos dűnnyögéssel mondta:

– De amikor emlegeted nem bírom, hogy ne szóljak.

– Óh Istenem! Hát egy szóval sem említettem a nevét!

– De akartad Gyula! Igaz, hogy akartad? Biztosan akartad, éreztem!

– Ugyan már Hermina! Eszemben sem volt! Mindig te juttatod az eszembe, pedig én csak téged szeretlek.

– Igazán mondod Gyula, esküszöl? Na? Hogy vakulj meg? – Kérdezte az asszony és csípőre tette a kezét. Bezzeg nem sírt már, hanem mosolygott.

– Így ni!! – Hunyta le a két szemét Gyula.

– Jaj, nyisd ki a szemed Gyula! – kiáltott Hermina és abban a pillanatban a férje nyakát ölelte és csókolgatta a két szemét. – Tudom, hogy engem szeretsz és már nem haragszom. Már az enni-valót! Addig ülj oda a többiekhez.

(Folytatjuk)

Illusztráció: György Ödön

Közeleg a számvetés és a megmérettetés napja. Az iskolákban le-
hajtott fejű diákok surrannak nesztelen
a folyosókon, fáradt tekintetű pedagó-
gusok cipelnek hatalmas értesítő-köte-
geket. Ilyenkor adnak túl az üzletek a
nápálca és nadrágszíf készleteiken.
És bár van olyan szülő, aki a kézráté-
tes módszerre esküszik – többször, ha-
tározottan ráhelyezi a kezét gyermeke
arcára, esetleg hátsó felére –, most
mégsem a módszerek üdvöztető hatásá-
ról szólnék.

Ilyenkor mindig kisbarátom, egy feke-
te szemű, göndör hajú kisfiú jut eszem-
be. A „Kiselsős”. Komoly, megfontolt
ember volt. Még mielőtt ébresztették
volna, már az esélyeket latolgatta. „Lát-
ta anyu, de nem volt nála toll, hogy alá-
írja!” „Otthon felejtettem!” „Elutaztak a
szüleim!” Szinte látta maga előtt a tanító
nénit fejcsóválva, ingerülten hadonász-
va. Pontosan tudta, mi jár a fejében,
amikor aláhúzza a füzetben a sikertelen

ÉVVÉGI ÉRTESÍTŐ

betűket, számokat. Pedig igazán, mindig
igyekezett. Szinte görcsölt a keze az
igyekezettől. Aztán jött a tanító néni
meg a piros ceruza.

Nem volt értelme tovább vesződni.
Ilyenkor lebukott a pad alá, ficáncolt,
nevetgélt, de csak azért, hogy kimehes-
sen a teremből. A tanító néni mérgesen
lök rajta ilyenkor egyet, és máris kint
van a folyosón, a szabadságban. Ezt sze-
reti a legjobban. Lehet nézni a nagyokat
a testnevelés órán. Nincs piros vonal,
legfeljebb fülhúzogató. Magában min-
den tantárgyat másként nevezett el. A
matematikát például csapkodásnak, mert
nem csak órá mérges a tanító néni, ha-
nem az egész osztályra. Olyan muris,
mikor az égne emeli a tekintetét, össze-
csapja a tenyerét, és azt mondja: Úris-
ten! Ilyen osztállyal még nem volt dol-
gom!

Kiselsős persze rettenetesen sajnálja.
Legszívesebben azt mondaná neki,
hagyja a csudába a szilvákat, meg a fe-
nyőfákat, mert ezzel csak teljesen meg-
zavarja a gyerekeket. Hogy mihez
mennyit kell hozzá adni, hogy annyi le-
gyen, azt bárki megmondja. De a szilvák
és a fenyőfák között matematikus le-
gyen a talpán, aki eligazodik. És Kis-
elsős igazán nem akarja őt elkese-
ríteni,

amikor annyi problémája van, meg saj-
nálja is, hogy annyi mindent nem tud.
Ez abból derül ki, hogy folyton kérdez.
„Miért sáros a nadrágod?” „Mivel ken-
ted össze az arcodat?” „Mikor fogsz már
végre idefigyelni?” Kiselsőt aggodalom
tölti el a tanító néni iránt, aki soha nem
fogja megtudni a választ a kérdéseire,
mert meg sem várja, amíg az ember el-
gondolkodik és felelne rá.

Azt szokta leginkább megfigyelni,
amikor a többi tanító nénivel kávézgat
az udvaron. Ilyenkor elgondolkodik, va-
jon csak a gyerekek idegesítik, vagy a
felnttek is? És hogy van az, hogy az
egyik nénivel olyan sokáig kedvesen
cseveg, aztán amikor elmegy, egy má-
sikkal arról beszélnek, hogy mennyire
„primitív”. Ez a szó bizonyára valami
nagyszerűséget jelenthet. Csak az zavar-
ja, az arcokon mást lát, mint ami előtte
volt.

Pedig a tanító néni szereti őt. Emlék-
szik, egyszer magához vonta, és hosszan
– a fejét simogatva – duruzsolta, hogy
milyen okos, kedves kisgyerekek tartja,
és nagyon bízik benne. Meg is kérte, ne
randalírozzon az órán, amikor az a sok
idegen néni meg az igazgató néni is itt
lesz. Kiselsős tartotta is magát az ígéret-
hez, úgy látszik sikerrel. A tanító néni

ugyanis jutalomból elküldte őt anyuval
egy olyan helyre, ahol rengeteget játsza-
hatott, és egy néni csak vele beszélge-
tett. Néhány hét múlva amikor közölte,
ezt az osztályt már kijárta, és a tanító
néni megengedte, hogy egy kisebb lét-
számú csoportban tanuljon tovább, még-
is kitört a botrány.

Másnap fültanúja volt, amint a psi-
chológus néni, aki vele mindig olyan
kedvesen játszott, hangos vitába bonyo-
lódott a tanító nénivel. Azonnyomban
abbahagyta a rajzolást, és fülelni kez-
dett. Mindig fontosnak tartotta, hogy va-
lamit jól megértsen...

„Nem érdekel a százhuszas IQ-ja, lát-
nád csak itt a harminc között! Nem lehet
tőle tanítani!” – emelte fel hangját a ta-
nító néni.

És ekkor vált világossá Kiselsős szá-
mára, mi is az az ellentmondás, amiért a
tanító néni oly gyakran bosszankodik
miatta. Hát persze! Ő tanulni akar, min-
dent tudni a világról, megérteni az ösz-
szefüggéseket, felfedezni a titkokat. A
tanító néni pedig tanítani akar! És ez két
különböző dolog.

Hát erre is gondoljanak kedves szü-
lők, amikor a gyermekük hazaviszi az
évvégi értesítőt.

– cs –

Egészségügyi felvilágosító program Jászfényszaru

Jászfényszaru I. sz. óvodája sajátos egészségügyi programnak adott helyet az utóbbi hetekben. Speciális sorozatot indítottak szülők és óvodáskorú gyermekek számára, melynek során időszakos egészségügyi kérdésekről, problémákról adtak tájékoztatást a meghívott szakemberek. Az előadásorozat szervezőjét, **Farkas Bertalant** az okokról kérdeztük:

– **Miért vált szükségessé egy ilyen tájékoztató program beindítása?**

– Gyakorta tapasztaljuk, hogy nem vagyunk képesek időben felismerni a betegségeket. Ugyanakkor a már megismertekkel sem fordulunk orvoshoz. Ezért volt elengedhetetlen egy ilyen program beindítása. Nemcsak felnőtteknek, de gyerekeknek is. Tapasztalom és

az orvosokkal való rendszeres megbeszéléseim is ezt igazolják, azóta többen fordulnak időben a kezelőorvosukhoz. Ha csak ennyit sikerült elérni, már megérte.

– **Milyen konkrét betegségeket említenek meg az előadók a foglalkozások során?**

– Ma **dr. Mikola Ibolya** fogszakorvos az egészséges fogakról tartott előadást, külön felhívta a figyelmet a helyes fogápolásra és a megjelenő bajok orvoslására. Nem elég csupán tisztán tartani a fogakat, de időben el kell menni a fogorvoshoz is. Indokolatlan a félelem, hiszen egy fájós fog sokkal rosszabb, mint maga a kezelés. **Dr. Kovács András** gyermekorvos pedig a leggyakrabban előforduló gyermekbetegségekről beszélt, kissé sajátos formában. Bábokkal játszotta el a gyerekeknek mindazokat a lehetséges veszélyeket, amelyek ebben a korban a kisembereket érhetik. Nagyon tanulságos volt, a gyerekek végig figyeltek. A következő előadás témája a szexualitás és az ezzel kapcsolatos problémák lesznek, majd a kábítószer

kerül sorra. Később szó lesz izületi bántalmakról, emlő és méhnyakrákról, és még sok más érdekes témáról. Szóba kerül ezenkívül a legnépszerűbb terület, a természetgyógyászat is.

– **Hogyan jutott arra az elhatározásra, hogy megszervezze ezt az előadás sorozatot?**

– Sokakat érdeklő probléma ez, magam is szívesen tájékozodom és úgy véltem, másokat is érdekelhet. Az előadásokat sem csak cigányoknak szerveztem, hanem valamennyi itt élő embernek. Úgy gondolom, hogy az egészség, a kultúra és a sport elengedhetetlenül fontos mindenki számára. Én az egészség terén indultam el. Ehhez persze kilincselni kell, sokakat fel kellett keresnem, hogy a szükséges anyagi támogatás összejöjjön, de végülis sikerült. Először feladatnak tartom, hogy az emberek élete minél hosszabb és tartalmasabb legyen. Ehhez pedig mindenkéltén egészség kell.

– **Kik támogatták ezt a programot?**

– A Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal illetékesei, de ugyanakkor sok segítséget kapunk az önkormányzattól, és a művelődési háztól is. Úgy látom, sokan megértették ennek lényegét és hajlandóak tenni is érte. Bízom benne, hogy folytatódik tovább ez a kezdeményezés. Aki ebben segíteni akar, engem itt, Jászfényszaru meg talál.

Kóté Lilla

K I S O K O S

A KULLANCS

A meleg teleknek és a csapadékos időjárásnak köszönhetően egyre több kullancs van. Csípéseikről és ezek következményeiről sokat hallunk, olvassunk. A kullancsról magáról annál kevesebbet, ezért ismerkedjünk meg egy kicsit vele.

Ez a rovar néhány miliméter nagyságú, nyolclábú, teknősbéka alakú, sötét színű. Vérszívás közben testének többszörösére megduzzad. Leggyakrabban erdőkben, bokros területeken található. Fejlődésük első szakaszában van szükségük friss vérré. Ez az időszak márciustól októberig tart. Szívókájukat észrevétlenül fúrják bőrünkbe, ezért csak akkor vesszük észre,

amikor testünkben többszörösére nőtt és így jól látható.

Vannak kullancsok, amelyek vírus-hordozók, ezért betegséget terjesztenek. Két ilyen betegséget kell ismerni.

Az első: izületi gyulladást és általános gyengeséget okozó Lyme kór. Ezt úgy ismerhetjük fel, hogy a csípés körül vörös folt jelenik meg, ami egyre nagyobb lesz. Ebben az esetben azonnal menjünk orvoshoz.

A másik vírus agyvelőgyulladást okoz. Ennek legfontosabb tünete a láz, ami a csípést követően egy hét múlva jelentkezik. Rövid ideig tart, elmúlik, majd néhány hét múlva jelentkezik újra fejfájással és hányingerrel. Láz esetén azonnal menjünk orvoshoz.

Ha már bennünk van a kullancs, az a legfontosabb, hogy minél hamarabb

eltávolítsuk. Soha ne használjunk semmilyen kenőcsöt, olajat, és ne égessük. Egyszerűen fogjuk meg például szemöldök csipesszel, és határozott mozdulattal húzzuk ki. Ha a szívóka beletörik, körülbelül olyan veszélyes, mintha szálkával szúrtuk volna meg magunkat. A kórokozókat ugyanis táplálkozás után jól lakottan öklendezi vissza.

Mindezt próbáljuk megelőzni! Védekezzünk a kullancsok ellen! A kullancs főként a hajlatokban szeret megtelepedni, ezért ruházatunk legyen minél zártabb! Gyermekeink fejére tegyünk vészonsapkát! Ha kertünkben vesszük észre, évenkénti permetezéssel megszüntethetjük.

Mészáros Éva

Félfordulat helyett

A választások első fordulója után is egyértelmű, hogy a kormányzati hatalomban nem félfordulat következik be, hanem gyökeres átrendeződés. Még ha sokan nem is számítottak a baloldal ekora térnyerésére, az mindenképp valószínűnek látszott, hogy a szociálliberális irányzat látványosan megerősödik. Több okkal is magyarázható ez. Nemcsak és nem is elsősorban az állampolgárok csalódottságával, még kevésbé azzal a ténnyel, hogy az elmúlt négy esztendőben számos ígéret nem vált valóra, hanem sokkal inkább azzal a körülménnyel, hogy a demokráciákban a politikai váltogazdálkodás elkerülhetetlen. Még akkor is, ha elvileg és gyakorlatilag az eredmények sokaságát érte volna a leváltott kormányzat, vagy ha sikerült volna az állampolgárok támogatottságát megnyernie. Ha a hatalom és a társadalom között valóban létre jött volna a párbeszéd, s a sokszor lekezelő, kioktató kormányzati magatartást a megértő, közmegegyezésen alapuló politizálás helyettesítette volna. Mert egy pillanatra sem szabad azt hinnünk, hogy az állampolgárokat hosszabb távon félre lehet vezetni.

A tartalékok végképp elfogytak

S különösen nem akkor, ha egymást követték azok a gazdasági döntések (így a privatizáció, a kárpótlás területén), melyek igazából egy szűk rétegnek kedveztek. A köznap példák egész sorával lehetne bizonyítani, mennyire látványosan gazdagodtak meg egyesek. Miközben új gazdasági és politikai elit jött létre, sok százezer állampolgárnak a mindennapi megélhetésért kell a szó szoros értelmében küzdenie. Lassanként egyre reménytelenebbül, hiszen a tartalékok végképp elfogytak. S itt nem is csupán a cigányokra kell gondolni, hanem a társadalom alsó harmadába tartozókra. Mert bármennyire elkerülhetetlen lépés is volt a gazdasági szerkezet átalakítása, a veszteséges üzemek felszámolása, az állam fokozatos kivonulása a gazdaságból, a munkahelyüket elvesztők, a perifériára sodródtak nyilvánvalóan nemet mondtak a kormányzati hatalomra. A talán túl sokszor is hangzottatott népi-nemzeti szándékok képvisel-

lete ebből a szempontból nem jelentett meggyőző érvet. Annál kevésbé, mivel a számkivetettség és a kárvalottság olyan lélektani állapotot jelent, mely elégedetlenséget szül. S ez az elégedetlenség az állampolgári szavazatokban is megmutatkozott.

A jogállamiság keretei között

Más kérdés, hogy a kormányzatnak olyan körülmények között kellett végzenie a munkáját, mikor a bíráló jóval nagyobb teret kapott, mint a mégiscsak létező eredmények bemutatása. Am erre mindenképp elhibázott lépés volt a közszolgálati rádió és televízió állami bekebelezése. Az utóbbi időben a híradások szinte semmi másból nem álltak, mint a sikerpropagandából, illetve a baloldali veszély körüli riogatásokból. Úgy tűnik, eredményesen, hiszen éppen az ellenkező hatást váltották ki. A szocialisták földcsuszamlásszerű sikerében a társadalmi együttérzés is minden bizonnyal szerepet játszott. Mert amely politikai irányzatot annyiszor és annyiféleképpen szidalmaznak, egy idő után óhatatlanul rokonszenvet kelt maga iránt. Vagy legalábbis azt a tudatot erősíti az egyénekben, hogy olyan erő képvisel, melyet érdemes figyelembe venni, s érdemes bizalommal tekinteni rá. Más kérdés, hogy az új kurzus mire lesz majd képes. Valóra tudja-e váltani ígéretei nagyobb részét, vagy ugyanúgy az illúziók csapdájába kerül, mint az előző kurzus? Kétségkívül korai lenne még ezen tündődni, de az alighanem bárki számára egyértelmű, hogy a jogállamiság keretei között bizonyos folyamatosságot meg kell őrizni. Még akkor is, ha például a felemás piacgazdaság a kelletténél több ellentmondást hordoz.

Az idő nem áll meg

S az sem lehet ugyanakkor kétséges, hogy a társadalom több mint kétharmadát veszélyeztető elszegényedést meg kell állítani. Más különben olyan feszültségek és konfliktusok kelnek életre, melyek kiszámíthatatlan folyamatokhoz vezetnek. Akár még robbanáshoz is, melyet nyilvánvalóan el kell kerülni. Ha nem javulnak az állampolgárok életfeltételei, ha nem mérséklődik a több-

ség és a kisebbségek közti ellentét, ha az önhibájukon kívül peremre sodródtak helyzete nem javul, ha a közteherviselés nem lesz igazságosabb, mindenképp számolnia kell azzal, hogy az eddig is észre vehető kiábrándultság még nagyobb méreteket ölt. Habár a társadalom többsége arra számít, hogy az újonnan létrejövő kormányzat nagyobb szociális érzékenységet tanusít az előzőnél, de ha ez az érzékenység konkrét nemzetgazdasági döntésekben nem nyilvánul meg, a szociálliberális irányzat támogatottsága elkerülhetetlen csökkenni fog. S ezzel egyidejűleg újraélednek a félmúlt iránti nosztalgiai, melyek bizonyos értelemben tehetetlenséget is szülnének. Vagy újabb négy éves kivárást, mely hasonlóképpen a tagadó szavazói magatartásban ölt testet. Csakhogy az idő nem áll meg, s az elmulasztott lehetőségek miatt a terhek még csak növekedhetnek. A gazdasági, szociális terheket azonban nem lehet vég nélkül cipelni.

Csodaszer?...

Kivált azért sem, mert a választópolgári akarat a gazdasági fellendülésre is irányul. Annak reménye is benne rejlik, hogy nem kell várni újabb négy évre. Ugyanakkor arról sem szabad elfeledkeznünk, hogy a most leváltott kormány egészében aligha tekinthető dilettánsnak. Ha csak azokat a jogszabályokat vesszük figyelembe, melyek a jogállamiság, a demokratikus intézményrendszer működését megteremtették, a folyamatosság vállalása kikerülhetetlen. Legfeljebb nem annak az ideológiának a jegyében, mely népi-nemzeti kizárólagosságra törekedett. Mert az európaiság és a magyarság értékeinek elfogadása sem egymással, sem másfajta értékekkel nem helyettesíthető. Csak abban bízhatunk, hogy ez a felismerés nemre, vallásra, etnikai hovatartozásra való tekintet nélkül szemlélet- és magatartásformáló erejű lesz. Mert csak közös elhatározással és akarattal állítható meg a gazdasági és társadalmi süllyedés. Semmilyen előjelű politika nem jelenthet ugyanis önmagában csodaszert.

Dr. Kerékgyártó T. István

Nagy siker volt az I. Roma Kupa

Az ötvennégy meccsen mindössze egy kiállítás volt

Ilyen még nem volt! Május 7-én, szombaton a nyíregyházi Városi Stadionban hét kispályát vonalaztak fel, hét játéktéren pattogott a labda. Ilyenre már volt példa, ám arra nem, hogy valamenynyí csapat tagja cigányszármazású lett volna. Az egyik csapat sumákolni akart, és egy nem cigány játékos is be akart csempészni együttesébe, ám hamar lebuktak, ezért végül eggyel kevesebben játszhattak.

A döntő egyik nagy pillanata – csíkos Milanmezben a győztes Szekszárdiak

Reggel, nem sokkal nyolc előtt mind a 28 csapat leadta a nevezését, így a megnyitót követően máris a labdái lett a főszerep az I. Roma Kupa országos kispályás labdarúgó tornán. Sokan tartottak attól, hogy a temperamentumos focisták el fogják veszíteni a fejüket és botrány lesz. Nos, azt túlzás lenne állítani, hogy időnként nem volt izzó a légkör, de a balhé szerencsére elmaradt, a rendőrök hál Istennek munka nélkül maradtak. A nap 54 mérkőzésén mindössze egyetlen kiállítást jegyezhetünk fel, azt is szövegelésért.

A résztvevőket hét négyes csoportba osztották a rendezők, a körmérkőzések után a csoportgyőztesek kerültek a középdöntőkbe. Itt egy négyes és egy hármas csoportot alakítottak ki, ezek győztesei az elsőségért, a második helyezettek pedig a bronzért mérkőzhetnek.

Délután az időnként orkánszerű szél ellenére teljesen körbeállták a nézők a B-pályát, ahol a bronzmeccset rendezték. A kétszer 20 perc és a hosszabbítás nem hozott döntést, jött a büntetőpár-

baj. Ebben nagy izgalmak közepette végül a budapesti Roma Magazin együttese bizonyult jobbnak, így győzték le a kompoltiakat.

A döntő előtt a két résztvevő együttes tagjai közül jónéhányan azon vitatkoztak, hogy ki nyeri majd a BEK-et. A téma azért jött szóba, mert a Szekszárdi Dankó olyan mezben lépett pályára, mint a Milan, ezzel persze a nyíregyházi KGST csapatának vállalnia kellett a Barcelona szerepét. Ami a hangulatot illeti, kicsiben olyan volt, mint amilyen a BEK-döntőn lesz: többszázan álltak körbe a pályát, lobogott zászló, harsogtak a kórusok. A népesebb hazaiaké főleg akkor, amikor „Szoicskov” „Feri” vezetéshez juttatta csapatát. Az első félidőben a másik tábor is örömittasan rohant a pályára, mert „Massaro” egyenlített. Szünet után a szekszárdi Milan „Lentini” révén átvette a vezetést, de nem sokkal később „Roma-rió” „Gyurika” egyenlített. A lefújás után volt egy kis veszekedés, a szekszárdiak

az egyik játékvezető elfogultsága miatt nem akarták a hosszabbítást, hanem egyből a büntetőket. Végül meggyőzték magukat és jöhetett a kétszer öt perc.

Ez sem hozott döntést! Csúcspontjára hágott a dráma, jöhettek a büntetők. A kötelező háromból egyet-egyet mindkét csapat kihagyott, így következett az első hibáig tartó viadal. „Rossi”, azaz „Pepi”, a szekszárdiak

nem éppen tinédzser korú kapusa hátrította a lövést, csapattársa „Donadoni” pedig kíméletlenül bevágta a mindent eldöntő büntetőt. Nagy kupacba ugrottak a szekszárdiak, övük lett az első Roma Kupa. Nem is joggal, mert a mérkőzés során több helyzetük volt. A drámai vég után a nyíregyházi játékosok és vezetők igen sportszerűen gratuláltak az ellenfélnek.

„Pepi”, a győztes csapat kapusa kap örömcsókot

Az I. Roma Kupa végeredménye: 1. Szekszárdi Dankó, 2. Nyíregyházi KGST, 3. Budapesti Roma Magazin, 4. Kompolti Flamengó.

A győztes a kupa és az érme mellett 40 ezer forint pénzdíjat kapott, a második 30, a harmadik 10 ezret. A különdíjasok, a legjobb kapus: Kolompár Sándor (Szekszárd). Gólkirály: Farkas Rudolf (Kompolt, 26 gól). A legsportszerűbb csapat: Nyíregyházi KGST. Az MLSZ nevében Czékus Lajos főtárgyhelyettes adott át különdíjat a győztesnek, a rakamazi Balogh és Fia Kft vezetője pedig a legsportszerűbb csapatnak. A rendezvénynek nagy volt a sikere, a résztvevők már a következő bajnokságra készülnek.

Mán László
Képek: Balázs Attila

A hazai szurkolótábor

Munkanélküli ellátásban nem részesülő munkanélküliek szociális támogatásáról

Ki jogosult a szociális (átmeneti) támogatásra?

- Aki munkanélküli járadékban részesült,
- aki újabb munkaviszonyt létesített, és annak megszűnése után munkanélküli ellátásra még nem szerzett jogosultságot.

Mindkét esetben a munkanélküli és a vele egy háztartásban élő közeli hozzátartozóinak egy főre jutó jövedelme nem haladja meg a mindenkori öregségi nyugdíj minimumát.

Kinek nem állapítható meg támogatás?

- Aki öregségi, rokkantsági, baleseti-rokkantsági nyugdíjra, vagy előnyugdíjra jogosultságot szerzett,
- aki terhességi-gyermekágyi segélyben, gyermekgondozási díjban, illetve segélyben részesül,
- aki olyan képzésben vesz részt, amelynek során támogatásban részesül,
- aki az illetékes megyei (fővárosi) munkaügyi központtal az együttműködést nem vállalja,
- aki előzetes letartóztatásban van, szabadságvesztés, javító-nevelő munka, elzárás büntetését tölti,
- aki sor- vagy tartalékos katonai szolgálatot, polgári szolgálatot teljesít.

Mikor szűnik meg a támogatás?

- Ha a két kérdésre adott válaszok fennállnak,
- ha a munkaügyi központtal történő együttműködésnek neki felróható okból nem tesz eleget,

- oktatási intézmény nappali tagozatán kezdi meg tanulmányait.

A támogató iránti kérelmet hová kell benyújtani?

- A munkanélküli lakóhelye szerint illetékes települési önkormányzat jegyzőjéhez.

Csatolni kell a kérelemhez:

- a munkaügyi központ jogerős határozatát, a munkanélküli ellátás időtartamának kimerítéséről (megszüntető határozat),
- a munkanélküli nyilatkozatát saját és a vele egy háztartásban élő közeli hozzátartozóinak jövedelmi és vagyoni viszonyairól.

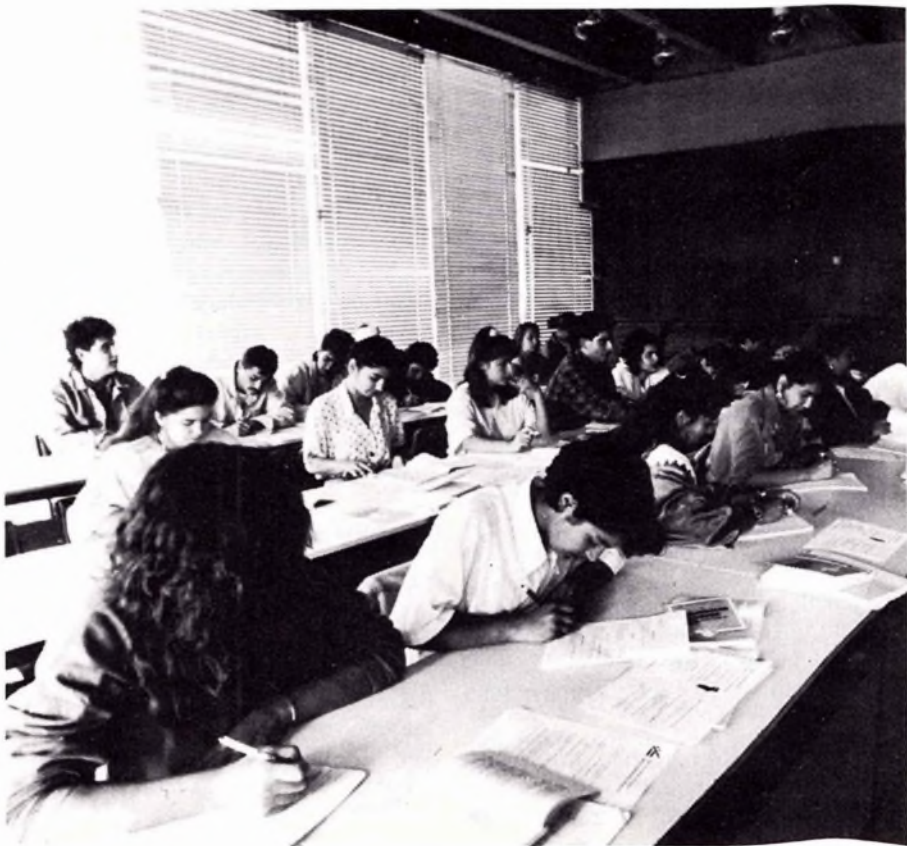
A jegyző a kérelem alapján, valamint a meghatározott feltételek fennállását vizsgálja, szükség esetén környezettanulmányt végez. A jogosultság feltételeinek fennállása esetén megállapíthatja a támogatásra való jogosultságot, illetve annak összegét.

A támogatásra való jogosultság a kérelem benyújtását követő hónap első napjától esedékes.

A jegyző döntéséről határozatot hoz s egy példányát megküldi a munkaügyi központnak, illetve az igénylőnek.

A támogatás mértéke: 5840 Ft.

Dr. Pálfi Miklós

OLÁH CIGÁNYOK

Magukat „vlax”, „vlašiko-rom” (oláh cigánynak) nevezik saját fajtájukbeli előtt. (Nem tévesztendő össze a teknős cigányokkal, ugyanis a Dunántúlon és hazánk északkeleti részeiben, a környező lakosság ezeket nevezi „oláh cigányoknak”, míg az én meghatározásom szerintieket: „kolompár” cigányoknak.) „Mi vagyunk az igazi, valóságos cigányok” (čáčo-rom) – vallják magukról. Régi törzsi és nemzeti rendszerüket, kasztjellegűnek felfogható alcsoportjaik jellegzetességeit még meglehetősen jól ismerik.

Anyanyelvük: cigány. Az elfelejtett, illetve nem lévő (újabb jövevényű) szavak pótlására, nyelvüket magyar és román szavakkal egészítik ki.

A törzsek között – aszerint, hogy mennyi idővel ezelőtt telepedtek le – igen erős különbséget találunk mind gazdasági, mind kulturális szempontból. Különbség van azok között is, akik városokban (városok szélén), községekben (községek szélén), a lakossággal elvegyülten, vagy pedig nagyobb csoportban, viszonylagos elkülönültségben laknak. Ezenkívül, már a letelepedés pillanatában is, az egyes törzsek és nemzetségek – életmódjuk, foglalkozásuk, előző környezeti viszonyaik szerint – más-más kultúrfokon álltak. Az sem elhanyagolható momentum: hogyan fogadta a lakosság az ott letelepedni szándékozó cigányokat és milyen a viszony közöttük jelenleg?

A megfelelő munkaalkalom – és nemcsak nyáron, hanem télen is – biztosítása után a következő feladat: a lakáshelyzet megjavítása. A megyékben (Békés) lakó cigányok többsége még mindig egészségtelen, alacsony és szűk putriban lakik. Ez nem megyei specialitás, mert sajnos a Magyarországon élő mintegy 200 ezer cigányból 150 ezer lakik még mindig putriban és kunyhóban. Az évszázados mulasztásokat nem lehet egyik napról a másikra jóvátenni, bár kormányzatunk mindent elkövet, hogy meggyorsítsa ezek felszámolását – hozzásegíti a cigányokat házhelyek vételéhez és terveket készít a jelenlegi mostoha lakáshelyzet mielőbbi felszámolására. De már eddig is – az utóbbi években – több új cseréptető és padlós ház épült a megye több községében.

A házak bútorzata szegényes. Igaz, nem szabad általánosítani, mert a pl. Tótkomlóson lakó Kherār cigányok

egyik-másik családjának lakásberendezése és bútorzata semmivel sem marad el a községben lakó szlovák vagy magyar parasztok átlagos színvonalától, sőt némelyike felül is múlja azt –, viszont a pl. Végegyházán lakó Masar törzsbeli cigányok igen szegényes körülmények között élnek, a lakások túlszűfoltak, kevés a bútorzat, sokan alusznak földre tett szalmán és a higiéniaiával is meglehetősen hadilábon állnak, ami ilyen körülmények között nem is csoda. Ehhez hozzá kell tennem, hogy a Mășār cigányok, egyike a legutoljára letelepedett cigány törzseknek, míg az előbb már említett tótkomlósi Kherār cigányok, már igen régen laknak a községben.

Háziállatot az oláh cigányok – kivéve a kutyát, a lovat és némely helyen a disznót – nem tartanak. (A csak cigányul értő kutyák hangos ugatással fogadják a közeledőt.) A lovakra nagy gondot fordítanak, s ennél fogva a férfiak egyik legfontosabb kötelessége: a takarmányszerzés. Ez még nyáron könnyebben megy, de a téli hónapok a legtöbbször lesóványítják a szegény jószágokat.

A lovaknak az a hasznuk is megvan, hogy szekérbe fogva elhúzzák az azon ülőket rokonlátogatásra, városokba, búcsúba.

Az egy törzsbe tartozó cigányok között igen erős az összetartozási érzés, nagyon szeretik, és mindenben segítik egymást. Az sohasem fordul elő, hogy egymástól pl. elloppanak valamit. Ez nemcsak erkölcsi felfogásukba ütközne, hanem tiltja a cigány törvény is. (Már másfajta cigánytól lopni nem bűn.) A törvények betartására az úgynevezett „cigány törvényszék” ügyel. Ha valaki, az ősi cigányszokásoknak nem megfelelő módon cselekszik, a cigánytörvényszék összeül.

Pl. egy cigányfiú megszöktet egy lányt, két napig vele él, aztán – ott hagyja. A lány szüleinek kérésére összehívják a cigánytörvényszéket – mely kizárólag a legidősebb cigány férfiakból áll –, s az ügy letárgyalása után a legidősebb dönt, illetve ítéletet mond. Az ítélet ellen fellebbezés nincs, s e pusztán tekintélyen és a közösség összetartó erején alapuló döntést, a felek minden esetben be is tartják. S mivel e törvényszéknek fenytető joga nincs, a törvény elfogadása – melyet az előbb említett eset is példáz –, fejlet-

tebb erkölcsi érzékre vall. E társas bíráskodásnak természetesen megvannak a maguk szertartásai, s az eljárás lefolytatásának szigorú szabályai. E régi törvénykezési szokás az oláh cigányság egyes nemrégben letelepedett törzseinél van életben általánosan, míg a többiekénél ritka, illetve hiányzik.

Ha az utcán találkozunk cigányokkal feltűnik – különösen, ami a nők ruházatát illeti –, hogy nem öltöznek egységesen. Vannak akik városias öltözetben járnak, vannak, akik tarka, lábszárközépig érő, egy vagy több úgynevezett „szélesszoknyát” hordanak. Könnyen kitalálhatjuk, hogy ezek a nők különböző cigánycsoportokhoz tartoznak. Kivételre csupán a városokban találhatunk. Érdekes, hogy míg Békés megyében a szélesszoknyát „csúnyának” tartják és viselőjét majdhogynem lenézik, addig például a Dunántúlon, az oláh cigány asszonyok többsége ezt a tarka szoknyát hordja és elegáns, városias ruhába öltözött férje mellett, így megy például Pécs utcáján. (A kalocsai – az oláh cigányok szerint az úgynevezett legmagasabb kasztba tartozó – Lovār asszonyok is szélesszoknyát hordanak.) Tehát, a viselet vidékenként és tájánként is változik.

Az asszonyok kötelesek fejkendő hordani, mivel a férfiaknak nem szabad hajadonfővel látnia őket. Fésülködni is – a kendő szárnyait felhajtva –, alatta fésülködhetnek. Azonban ennek betartásának szigorúsága és más – például a nőket alacsonyabb rendűnek tartó – szokások, (pl. a cigány nő nem ülhet közös asztalnál a férfiakkal; az utcán mögötte megy; ha főzésnél megérinti szoknyájával a főzőedényt, úgy az ételt ki kell önteni, mert tisztátalanná vált, stb.) enyhültek és manapság, csupán a legutoljára letelepedett, egyes nemzetségek tartják.

A férfiak öltözetét vizsgálva – rendességtől eltekintve – nem sok jellegzetességet figyelhetünk meg, kivéve talán a kalapok színét. A Mășār, Bugar, Čurār törzsbeli cigányok a sárga és zöld színű kalapokat kultiválják, míg a többiek inkább a szürkét.

Részletek Erdős Kamill:
Cigánytanulmányai című kötetéből
(1959)

A három testvér

Élt egyszer három fiútestvér. Minden vagyonuk egyetlen körtefa volt. A termést minden nyáron eladták a piacon, de ez a pénzecske kevés volt egy esztendőre. A három fivér beszegődött a nagygazdához szántani-vetni, de bizony sokszor éheztek, nem jutott vacsoráraláló. A körtefát felváltva őrizték.

Egy napon a körtefa felett repült el a jólelkű tavasztündér. Megegett a szíve a három fiú nyomorán, és elhatározta, hogy megsegíti őket. Előbb azonban próbát akart, ezért koldussá változott, és ennivalóért rimázkodott.

Ahogy a körtefa elé vetődött, a legidősebb fiú meghallotta az éhes koldus esedezését, és gondolkodás nélkül odaadta a neki járó körteporciót. A második és a harmadik fiú szintén úgy cselekedett, ezért aztán egyetlen szem körte sem maradt a fán.

A következő reggelen mindhárman szántani indultak a mezőre, amikor előttük termett a tündér, és így szólt:

– Én voltam az alamizsnáért esengő koldus. Mivel mindhárman könyörületes, rendes fiúk vagytok, megjutalmazlak benneteket. Gyertek utánam!

Útjukat sebes sodrású folyó keresztelte. A tündér megállt előtte és meg-

kérdezte a legidősebb fiút, hogy mit kíván magának? A fiú nem sokat töprengött a feleleten, mivel nagyon szomjas volt. Így szólt:

– Váljon édes pálmaborra ez a folyó!

– Legyen úgy! - mondotta a tündér, és íme, a folyó medrében víz helyett édes, zamatos, hús pálmabor folydogált.

– Teljesítettem a kívánságodat. Éljen okosan vele! - intette a legidősebb fiút a tündér, és a másik két testvérral tovább folytatta az útját.

Hamarosan nagy, üde zöld füvel borított mezőre értek, melyen számtalan sok galamb turbékol.

– Mi a kívánságod? - fordult a tündér a középső fiúhoz.

– Azt kívánom, hogy ez a sok-sok galamb változzék báránykává, és legyen enyém a mezővel együtt.

– Legyen úgy! - felelte a tündér, és máris sok-sok bárány legelt a hatalmas réten.

A tündér a legkisebb fiúval tovább ballagott.

– Mi lenne a szíved vágya, ó, legifjabb testvér?

– Szeretnék feleségül venni egy hercegnőt! - mondta az ifjú.

A tündér egy királyi palotába vitte az ifjút, és szólt az uralkodónak, hogy a leányának kérője érkezett. Igen ám, de másik két kérő is pályázott a szépséges hercegnő kezére és országára! A király feltétele így hangzott:

– Ültessetek el mindhárman egy-egy szőlővenyigét. Holnap reggelre enni akarok a venyigén termett szőlőből és inni a friss mustból. Amelyik kérő sikeresen teljesíti feladatát, az kapja leányomat feleségül.

A három kérő közül kettő tanácsatlanul vakarta a fejét, de a legfiatalabb testvér szeme boldogan csillogott. A tündér segítségével az ő szőlővenyigéje megfogant, virágba borult, és a következő nap hajnalán dús szőlőfürtök roskadoztak rajta. A szőlő és a must szerfelett ízlett a királynak, nem tudott betelni a finom csemegével. Megkapta hát a királylány kezét. A

pompás palotában boldog élet várt rá!

Telt-múlt az idő. A tündér újra koldussá változott, és elment megnézni, mi történt a három testvérral. Arra is kíváncsi volt, hogy megőrizték-e jószágukat, könyörületességüket a szegények iránt. Legelőször a legidősebb fiút kereste fel, akiből dúsgazdag kereskedő lett. Emberei számtalan hordóban árulták a finom pálmabort, kincseinek nem volt se szeri, se száma.

Amikor meghallotta a szegény koldus esengő szavait, szolgálival üzette el. Három nap múlva a pálmaborfolyó ismét tiszta vízzé változott, és a legidősebb testvér keserűen értette meg, hogy a tündér büntető keze sújtott le rá, szívtelensége miatt. Vagyona eltűnt, ismét béresként kellett élnie.

A tündér koldus képében kereste fel a második fivért és báránypecsenyét kért tőle.

– Micsoda? Piszkos koldus létedre báránypecsenyére fened a fogad? - kapta el az innulát a középső fiút, és bottal kergette el a koldust.

Ez a fiú is hatalmas vagyont gyűjtött, a bárányok gyapjával kereskedett. Gondolatai csak a pénz körül forogtak, szívéből kiveszett a szánalom... A koldus szó nélkül elbicegett, de három nap múlva a sok-sok bárány ismét galambbá változott és elrepült. A legény tudta, hogy a tündér büntető keze sújtott le rá, kapzsisága, lelketlensége miatt. Vagyona elrepült, s ő, ha nem akart éhen halni, mehetett vissza a nagygazdához béresnek. Így is tett.

Hát a harmadik fiúra milyen sors várt? A királyi palotában éppen finom ebédhez terítették az asztalt, mikor az ifjú meghallotta az alamizsnáért esengő alázatos hangot. Eszébe jutott, hogy nagy boldogságát az egykor koldus képében megjelent tündérnek köszönheti. Felugrott az asztaltól, kiszaladt az udvarra a koldusért, és fejedelmien megvendégelte. Az ismét tündérré változott, és megáldotta őt. A fiú fényben és boldogságban élt, háza mindenki előtt nyitva volt. Tán még ma is él, ha meg nem halt.

Indiai mese

Illusztráció: ifj. Farkas Flórián

H I R D E T É S

A Gandhi Alapítványi Gimnázium és Kollégium tanári munkakörbe keres:

egyetemet végzett angol nyelv, német nyelv, magyar nyelv és irodalom, matematika-kémia, biológia-földrajz szakos tanárt, cigány anyanyelvű nyelvtanárt, valamint 1 férfi és 1 nő nevelőtanárt 1994. augusztus 1-től, illetve 2 férfi és 2 nő nevelőtanárt 1995. január 1-től.

Pályázatok benyújtásának határideje:

1994. június 15.

A pályázatokat a gimnázium címére kell eljuttatni:

Gandhi Alapítványi Gimnázium és Kollégium
7629 Pécs, Komjáth A. u. 5.
Tel.: 72/311-310

A pályázathoz kérjük mellékelni:

Önéletrajz, végzettséget igazoló diploma másolata, pedagógiai elképzelések.

MEGRENDELŐ

Megrendelem az LD című roma lapot
..... példányban, az alábbi címre:

Megrendelő neve:

Címe:

**Előfizetési díj egy évre: 114 Ft,
fél évre: 57 Ft**

A megrendelőlapot és az előfizetés díját a szerkesztőség címére kell eljuttatni:

**5000 Szolnok, Szapáry út 19.
Telefon/fax: 56/420-110**

Előfizethető rózsaszínű postai utalványon.

*Megrendelőink között
az év végén
ÉRTÉKES
vásárlási utalványokat
sorsolunk ki!*

ÉLETMÓD TÁBOR — TISZAPÜSPÖKI

Köszönet

A „Lungo Drom” hevesi tagszervezete nevében szeretnék köszönetet mondani a Magyar Máltai Szeretetszolgálat hevesi vezetőinek. Névszerint szeretném kiemelni **Máté Lajos** urat, aki nagyon sokszor tudott már a cigányságon segíteni. Nekik köszönhetően gyermekeink nem szenvednek ruha és cipő hiányában.

Szeretném még köszönetemet kifejezni a Magyar Vöröskereszt megyei titkárának, **Gortva József** úrnak, és a hevesi **Farkas Lászlónénak** a ruhák adományozásáért.

Tisztelettel:

Molnár Ferenc, cigánycsalád-segítő
a „Lungo Drom” heves megyei titkára

Országos vásárok naptára

1994. június 1. — június 30.

Június 1. (szerda)

Jánosháza bv.
Kaba ok.
Miskolc oák.
Tornyiszentmiklós ok.
Tömörkény oák.

Június 2. (csütörtök)

Ónod oák.
Pécs ok+r.
Vésztő oák.
Zalakomár I. oá.

Június 3. (péntek)

Gyöngyös oá.
Gyula oák.
Hódmező-
vásárhely oá.
Pécs ok+r.
Szombathely ok.

Június 4. (szombat)

Abony oá.
Békéscsaba oák.
Füzesabony av.
Hajdúszoboszló ok.
Jászberény av.
Komló ok+av.
Magyarnándor oák.
Marcali oák+av+mgv.
Ócsa oák.
Pécs av.
Tornyiszentjakab oák.

Június 5. (vasárnap)

Albertirsa oák+av.
Békéscsaba av.
Békésszentandrás bv.
Biharnagybajom oák.
Bonyhád oák.
Cegléd av.
Debrecen av.
Gyomaendrőd oák.
Gyöngyös av.
Győr av.
Hajdúszoboszló ok.
Hódmező-
vásárhely av.
Jászapáti oá.
Kapuvár av.
Kóka oák.
Körmend av.
Lajosmizse oák+av.
Miskolc av.
Nagykőrös av.
Ózd av.
Öttömös bv.
Pécs oák+r+av.
Püspökmolnári bv.
Szentés av.
Szil bv.
Tarnaméra oák.
Tiszakécske av.
Tokorcs bv.
Törökszentmiklós av.
Vasalja oák.

Június 6. (hétfő)

Csongrád oá.
Csorna oák.
Doboz oák.
Dunaújváros oák.
Füzesabony oák.
Körmend oák.
Putnok oák.
Szil bv.

Június 7. (kedd)

Bátonyterenye oák.
Beled oák.
Cegléd oá.
Recsk oák.
Sajókaza oák.
Sellye oák.
Szombathely oák.

Június 8. (szerda)

Heves oá.
Mezőcsát oák.
Polgár oák.
Tiszakarád oák.

Június 9. (csütörtök)

Mezőkövesd oák.
Orosháza oá.

Június 10. (péntek)

Sásd oák.
Szigetvár oák.
Szombathely ok.

Június 11. (szombat)

Bátaszék oák.
Csákánydoroszló ok.
Csákvár oák.
Hajdúszoboszló ok.
Kompolt oák.
Ózd oák.
Pécs ok+av.
Törökszent-
miklós oák.
Vecsés oák.

Június 12. (vasárnap)

Baja av.
Besenyszög oák.
Békéscsaba av.
Boldog bv.
Dabas oák.
Debrecen av.
Dömsöd oák.
Fülöpszállás oák.
Hajdúszoboszló ok.
Hatvan av.
Hegyhátsál bv.
Heves av.
Hódmező-
vásárhely av.
Ivanc bv.
Jászárokszállás av.
Jászfényszaru oák.
Jászivány bv.
Jászfágó bv.
Karcag oák.

Kengyel bv.
Kunhegyes av.
Mesztegnő oák.
Miskolc av.
Moson-

magyaróvár zk+av.
Pásztó oák.
Pécs oák+r+av.
Pusztatottlaka oák.
Szentés oák.
Szombathely av.
Tiszafüred av.
Tiszaszőlős bv.
Újszilvás oák.
Zalaegerszeg av.

Június 13. (hétfő)

Békés oá+mgv.
Körmend oák.
Kőszegszerdahely bv.
Siklós oák.

Június 14. (kedd)

Szombathely oák.
Zalaegerszeg oák.

Június 15. (szerda)

Kemenesmihályfa bv.
Rudabánya oák.

Június 16. (csütörtök)

Balmazújváros oák.
Edelény oák.
Karancseszki oák.
Lajoskomárom oák.
Ragály oák.

Június 17. (péntek)

Karcsa oák.
Szombathely ok.

Június 18. (szombat)

Ásványráró oák.
Hajdúszoboszló ok.
Jászberény oák.
Kápolna oák.
Mernye oák.
Mohács oák.
Pécs ok+av.
Sarkad av+mgv.
Sárbogárd oák.

Június 19. (vasárnap)

Békéscsaba av.
Békésszentandrás bv.
Debrecen av.
Dunaföldvár oák.
Dunaújváros av.
Gyanógerecse bv.
Hajdúszoboszló ok.
Hódmező-
vásárhely av.
Jászapáti av+mgv.
Jászládány oák.
Kenderes oák.
Kiskunfélegyháza av.
Kunszentmiklós oák.
Miskolc av.

R Ö V I D Í T É S E K

av. = autóvásár
bv. = búcsúvásár
mgv. = munkagép vásár
NTV = Nemzetközi Tavaszi Vásár
nm = népművészeti
oá. = országos állatvásár
oák. = országos állat- és kirakó vásár
oák+r = országos állat-, kirakó-, és régiségvásár
ok. = országos kirakó vásár
osk. = országos sertés- és kirakó vásár
PN = Pünkösdi Napok
r. = régiségvásár
TNV = Tavaszi Nagyvásár
üv. = ünnepi vásár
Zk = zenés kirakó vásár

Monor oák+av.

Mórahalm oák.

Narda bv.

Orosháza av.

Öcsöd oák.

Pécs oák+av.

Sárfimizdó bv.

Sopron av.

Szászvár av+mgv.

Terény oák.

Tiszakécske oák.

Tokaj oák.

Vác oák.

Június 20. (hétfő)

Körmend oák.

Szécsény oák.

Tiszacsege oák.

Június 21. (kedd)

Bódvaszilas oák.

Fertőszentmiklós oák.

Hatvan oák.

Mihályi oák.

Szombathely oák.

Június 22. (szerda)

Jánoshalma oák.

Június 24. (péntek)

Dévaványa oá.

Horvátzsidány bv.

Komádi oák.

Szombathely ok.

Június 25. (szombat)

Dunapataj oák.

Gyál oá.

Hajdúszoboszló ok.

Isaszeg ok.

Jászárokszállás oák.

Kerekegyháza oák.

Mágocs oák.

Őrszentpéter nmv.

Pécs ok,-av.

Zabar oák.

Június 26. (vasárnap)

Besenyszög bv.

Békéscsaba av.

Csorna av.

Debrecen av.

Drávafok bv.

Földeák bv.

Hajdúszoboszló ok.

Hatvan av.

Hódmező-
vásárhely av.

Hunya bv.

Jánoshida bv.

Jánossomorja bv.

Jászfákóhalma bv.

Kál bv.

Kisujszállítás oák+av.

Nemeskér bv.

Miskolc av.

Nagybarát bv.

Nagyivány bv.

Nagykátav oák.

Nagykőrös oák.

Őrszentpéter nmv.

Öttevény bv.

Pásztó av.

Pécs oák+av.

Pécsvárad oák.

Rábacsanak bv.

Szada bv.

Tápiógyörgye oák.

Üllő bv.

Zalaszentgrót av.

Zsámbék bv.

Június 27. (hétfő)

Füle bv.

Körmend oák.

Martonvásár oák.

Öttevény bv.

Pér oák.

Rábacsanak bv.

Somogyhatvan bv.

Június 28. (kedd)

Agyagosszergény bv.

Pinchehely oák.

Sajókaza oák.

Szár bv.

Szombathely oák.

Június 30. (csütörtök)

Kisbér oák.

Pécs ok+r.

Szany oák.

